

HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2019-yil 17-iyul, chorshanba

№ 19 (1133)

1996-yil dekabr dan chiqqan boshlagan

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz

www.uzhurriyat.uz

САЙЛОВ КОДЕКСИ:

Ўзига хос хижатлар нимада?

Кодексда куйи даражадаги сайлов комиссияси аъзолари учун ҳам янги талаблар ўрнатилди. Ушбу талабларга мувофиқ, номзодларнинг яқин қариндошлари ва ишончли вакиллари, шунингдек, номзодларга бевосита бўйсунувчи шахслар сайлов комиссиясининг аъзолари бўлиши мумкин эмас.

⇒ 2-бет

“НАЖОТ ФАҚАТ ИЛМДАДУР”

Оилада она устун бўлса, янада хавфли, кибри, ҳою ҳавасга берилган, меҳр-шафқатсиз, худбин фарзандлар вояга етади. Шунинг учун ҳам донишмандлар бизга яхши оналарни беринг, биз дунёни яхшилашимиз дейишган...

⇒ 5-бет

ЖОНКУЯР

Қуёш юксакликка қўтарилиб борарди. Унинг нурлари Ойқор тоғининг кунгирадор чўққилари орқали сизиб, сўнг бизнинг қалбимизга сингаётганга ўхшарди. Айниқса, чўпоннинг кўмғонидан варқиллаб қайнаган чойидан мириқ-қач, вужудимиз эзгу ҳислар билан тўлаётганини ҳис қилдик.

⇒ 6-бет

7 кун

• ЯНГИЛИКЛАР
• ХАБАРЛАР
• ВОҚЕАЛАР

“Ўзкимёсаноат” ўз улушларини сотмоқчи

«Ўзкимёсаноат» АЖ бошқаруви раиси Одил Темиров берган маълумотларга қўра, ишлаб чиқариш корхоналаридаги давлат ва мазкур жамиятга тегишли улушларини инвесторларга тармоққа инвестиция киритиш шарти билан сотиш режалаштирилмоқда. Инвесторлардан тармоққа янги, замонавий, энергия тежамкор технологиялар олиб кириш, халқаро экологик меъёрларга риоя этиш талаб этилади.

«Жами саккизта йирик корхона — Қўнғирот сода заводи, «Фаргонаазот», Деҳқонобод калий заводи, Жиззахдаги резина техника заводи каби корхоналарнинг давлат улуши ва «Ўзкимёсаноат» АЖ улушларини ҳусурий инвесторларга сотиш белгиланган», — деб таъкидлади журналистлар билан учрашувда О.Темиров.

Маълумотларга қараганда, 2019-2030 йилларда «Кимё саноатини янада ислоҳ қилиш ва унинг жозибдорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор дас-турига биноан қиймати 12,1 млрд. АҚШ долларига тенг 31 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилади.

Феруза РАХИМОВА
Тошкент шахри.

Яна иккита янги корхона

Навоний шахрида «Zarafshon golden group» масъулияти чекланган жамияти хорижий инвесторлар билан ҳамкорликда газ-бетон ва темир-бетон маҳсулотларини ишлаб чиқариш заводларининг қурилиш лойиҳасига тамайл тоши қўйилди.

Испаниянинг «Resemart», Хитойнинг «Keda» ва Туркиянинг «Buresh» компаниялари билан ҳамкорликда барпо этилиши кўзда тутилган ушбу йирик корхоналар келгусида ҳар томонлама чидамли ва сифатли маҳсулотлар билан қўрувчиларнинг яқин ҳамкорига айланиши кутилган.

— Темир-бетон заводи ишга тушиши билан қурилиш материаллари ишлаб чиқариш ҳажми янада ортади, — дейди «Resemart» компанияси вакили С.Бобилёв. — Уларнинг ёрдамида аҳоли учун кўркам, мустаҳкам, энг асосийси, хавфсиз турар-жой бинолари қурилиши кўпаяди.

Лойиҳанинг умумий қиймати 11 миллион ва кредит ресурслари ҳажми 7,21 миллион АҚШ долларига тенг. Корхоналар ишга тушиши билан 300 нафар киши иш билан таъминланиши кўзда тутилмоқда.

Зебо ҚУТЛИЕВА
Навоний вилояти.

Сайёр қабуллар шарофати

Бухоро вилоятида мутасадди ҳамда сектор раҳбарлари иштирокида сайёр қабуллар жараёнида жами 9295 масала бўйича муурожаат тушди.

Натижаларга эътибор берсак, энг кўп муурожаат меҳнат ва аҳоли бандлиги масаласида — 1036, газ, электр ва сув таъминоти яхшилаш бўйича 854, уй-жой, ер билан таъминлаш юзасидан 823, соғлиқни сақлаш 678, йўл қурилиши 578, коммунал тўловлар билан боғлиқ 565, моддий ёрдам, нафақа масаласида 512, давлат хизматларига тааллуқли 478, судларга оид 456, кредит олиш учун 425, ички ишлар органлари фаолияти билан боғлиқ 326, қурилиш соҳасига тегишли 296 та муурожаат рўйхатга олинган.

Ушбу қабуллар жараёнида муаммоларнинг 5159 таси ўз жойида, 4136 муурожаатнинг кўриб чиқилиши назоратга олинган. Қўшимча маблағ ва вақт талаб қилувчи 4150 муурожаат «Йўл харитаси»га киритилган.

Туянинг насибаси

Мутахассисларнинг фикрича, чорвачилик соҳасидаги энг сердармад йўналишлардан бири туячилик. Бонси, майда ва йирик шохли молларга қараганда, туячиликда сут, гўшт ишлаб чиқаришнинг қатор устуликлари бор. Туя 15 ойлигдаёқ гўштга боқяладиган қорамолларга қараганда икки баробар кўп вазиға эға бўлади.

Мухими, бошқа чорва моллари кам ейдиган саксувул, янтоқ, шўрадошлар билан озиқланади. Шуларни эътиборга олган мирзачўлиқ тadbirkор Отабек Аслонов «Camels Cattle» (Камел Кэтл) фермер хўжалигига асос солди. Айни пайтда мазкур хўжаликда гаггачилик ва пахтачилик билан бирга, туячилик ривожига катта эътибор қаратилмоқда. Дастлаб банк кредити ҳисобига Қозоғистондан 10 бош насли туя олиб келинган эди.

— Ишимизни беш иш ўрни билан бошлагандик, — дейди хўжалик раҳбари. — Ҳозир хўжалигимизда 20 иш ўрни мавжуд. Туялар сони 60 бошга етди. Айни пайтда 200 бошга мўлжалланган туячилик комплексининг қурилишини ниятсизга етказай деб турибмиз.

Дилшод ЖҲРАЕВ
Жиззах вилояти.

Жонажон Ўзбекистоним, мангу бўл омон!

Ўзбекистон марвариди — Марғилон шахри ўтган ҳафта дилбар наволар, мумтоз қўшиқлар, жозибадор рақслар анжумани — “Буюк ипак йўли” халқаро фольклор мусиқа фестивалига мезбонлик қилди. Халқаро анжуман миллий ҳунармандчилигимизни кенг тарғиб этувчи ўзига хос маҳорат майдониға ҳам айланди.

Фестивалда Италия, Германия, Франция, Канада, Жанубий Корея, Малайзия, Россия, Ҳиндистон, Туркия, Тожикистон, Қозоғистон, Туркменистон, Қирғизистон, Япония, Эрон, Польша, Мўғи-

листон, Дания каби йигирмага яқин давлатдан, мамлакатимизнинг барча ҳудудларидан санъат усталари, фольклор жамоалари, бадиий ансамбллар иштирок этди. Биринчи маротаба ўтқа-

зилган фестиваль мамлакатимизда номоддий маданий меросни асраб-авайлаш, ҳусусан, фольклор санъатини ривожлантириш ва кенг тарғиб қилишга алоҳида эътибор берилганлигининг амалдаги яна бир ифодаси бўлди.

Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, инсоният яратган бебаҳо маданият дурдоналари, энг аввало, ҳар қайси миллатнинг фольклор санъатида мужассам топгани

ҳаммамизга яхши маълум. Турли халқларнинг миллий ўзлигини, уларнинг тили ва ҳаёт тарзини, анъана ва урф-одатларини ифода этадиган бахшичилик санъати умумбашарий маданиятнинг узвий қисми сифатида барчамиз учун қадридлир.

Марғилонда бу каби нуфузли анжуман илк маротаба ўтказилаётгани йўқ. Мунтазам равишда ўтказиб келинаётган халқаро “Атлас бай-

рами”ға ҳам мезбонлик қилиб келмоқда. Бу фестиваль миллий ҳунармандчилигимизни кенг тарғиб этувчи ўзига хос маҳорат майдониға айланган бўлса, ҳар икки йилда бир маротаба ўтказилиши режалаштирилган мазкур фольклор фестивали эса санъатга ошурфта дилларни бирлаштиришга ҳисса қўшади.

Муқимжон КОДИРОВ
(ЎЗА) фотоси.

Анвар ОБИДЖОН,
Ўзбекистон халқ шоири.

Ота васияти

Машинамиз Қамчиқ довоини ортада қолдириб, Фарғона вилояти чегарасидан ўтаётганида тун аллақачон қуюқлашиб бўлган, кишини беихтиёр, мудроққа тортадиган бир палла эди. Шунга қарамай, йўл чарчоғини буткул унутиб, ўтган йили Қурбонқашқар қишлоғида бўлган китобхон ўқувчилар танловидаги қизгин баҳсларни, билимдонликда бири биридан ўзгир иштирокчиларнинг иқтидорини баҳолашда ҳайбат аъзолари анча қийинчиликка дуч келганини эслаб, гурунглашиб борардик. Тошкентга унутилмас таассурот билан қайтгандик ўшанда.

Канал бўйидаги салқингина боғда бир ухлаб олгач, эрта-лабланок Учқўприкдаги 36-мактаб ҳовлисиға йиғилдик. Таътил оyi бўлишиға қарамай, кекса қоратоллар соясига қўйилган ўриндиқлар танлов иштирокчилари, уларнинг ота-оналари, маҳалла фуқаролари вакиллари сифдирилмай қолди. Қўшимча жойлар ҳозирланди.

5

Замон билан ҳамнафас диёр

Мамлакатимизнинг беш қитъани дол қиладиган ғайрат шижоатга эға ёшлари Президентимиз Шавкат Мирзиёев илгари сурган беш муҳим ташаббус мазмун-моҳиятини пухта ўрганиб, ҳаётга кенг татбиқ этаётир. Бу муҳим беш ташаббус давлатимиз раҳбари томонидан жорий йилнинг 19 март кuni ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларни маданият, санъат, жисмоний тарбия ва спортга кенг жалб этиш, уларга ахборот технологияларидан фойдаланиш кўникмаларини сингдириш, ёшлар ўртасида китобхонлиқни тарғиб қилиш, хотин-қизлар бандлигини ошириш масалаларига бағишланган видеоселекторда илгари сурилган эди.

2

➤ Муносабат

Сайловлар — кишилиқ жамиятининг бир неча асрлик тарихий ривожланиши маҳсули, давлат ва жамиятнинг такомиллашган моделларини шакллантириш мақсадида пайдо бўлган институтдир. Бугунги кунга келиб, жаҳондаги деярли барча мамлакатларда (мутлақ монархия бошқарувида эга мамлакатлар бундан истисно) давлат ҳокимияти ва ўзини ўзи бошқариш органларини шакллантириш билан боғлиқ демократик сайловлар сиёсий тизимнинг муҳим таркибий қисмига айланган.

Сайлов кодекси: Ўзига хос жиҳатлар нимада?

Кодир ЖҲРАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати.

Замонавий дунёда сайловлар тобора оммавийлашиб, дунё мамлакатларида уларнинг сони йилдан-йилга ошиб бораётгани кузатилади. Биргина 2018 йилда қирқдан ортиқ мамлакатда олтинчи яқин сайлов кампанияси ўтказилгани фикримизнинг далилидир.

Бугунги кунга келиб сайловлар бўйича Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мустақамлаб қўйилган нормалардан ташқари яна 10 га яқин яхлит қонун ҳужжати қабул қилинди. Шуниси диққатга сазоворки, сайлов қонунчилигини такомиллаштириш сайлов амалиётидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилди ва ўз навбатида, сайлов қонунчилиги ҳам сайлов амалиётининг ривожланишига катта туртки берди.

Мамлакатимиз раҳбари 2017 йил 22 декабрда Олий Мажлисида илк Мурожаатномада Ўзбекистон Республикасининг Сайлов кодексини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш ташаббусини илгари сурди. Таҳлиллар шунини кўрсатдики, ҳозирги вақтда қирқдан ортиқ давлатда Сайлов кодекси қабул қилинган. Бундан ташқари, сайловларга доир ўндан ортиқ халқаро ҳужжатлар атрофлича таҳлил қилиниб, уларнинг асосий ғоя ва стандартлари Сайлов кодексига ўз аксини топди.

Ҳўш, Президентимиз томонидан имзоланган Сайлов кодексида киритилган ҳуқуқий норма ва янгилар нимада намоён бўлади?

Биринчидан, мазкур ҳужжатда шу пайтга қадар амалда бўлган бешта қонун, яъни "Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов тўғрисида"ги, "Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашиларига сайлов тўғрисида"ги, "Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси тўғрисида"ги, "Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги қонунлар ҳамда қатор қонуности ҳужжатлари ўзаро унификация қилиниб, яхлит тарзда баён этилди. Бу эса, ўз навбатида, Сайлов кодекси кучга кирганидан сўнг юқорида санаб ўтилган қонун ҳужжатлари ўз кучини йўқотишини аниқлади.

Иккинчидан, Сайлов кодекси сайлов жараёнига қатор янги механизм ва технологияларни қўллаш имконини берувчи янги нормалар билан тўлдирилди. Хусусан, Қонунчилик палатасида депутатлик ўринлари учун Ўзбекистон Экологик ҳаракати вакиллари қўта ажратиш институтини чикариб ташланди. Бундан буён Қонунчилик палатасининг барча 150 нафар депутатининг умумхалқ сайловларида сайланиши мустақамлаб қўйилди.

Бундан ташқари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш

риш органлари томонидан халқ депутатлари туман (шаҳар) Кенгашиларига номзод кўрсатиш тартиби бекор қилинди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси сайловчиларининг ягона электрон рўйхатини шакллантириш масаласи ҳам Кодекста ўз аксини топди. Муддатидан илгари овоз бериш ва сайлов куни овоз бериш учун ягона сайлов бюллетенини жорий этиш орқали "сайлов варақаси" тушунчаси чикариб ташланиб, овоз бериш жараёнида сайловчилар бир неча белгилардан (+, v, x) бериб фойдаланишлари мумкинлиги белгилаб қўйилди.

Марказий сайлов комиссияси аъзолари мақом бўйича Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари ва Сенати аъзоларига тенглиги ҳақидаги норма киритилди.

Бундан ташқари, Кодекста қўйи даражадаги сайлов комиссияси аъзолари учун ҳам янги талаблар ўрнатилди. Ўшбу талабларга мувофиқ, номзодларнинг яқин қариндошлари ва ишончли вакиллари, шунингдек, номзодларга бевосита бўйсунувчи шахслар сайлов комиссиясининг аъзолари бўлиши мумкин эмас.

Ҳужжатда қатор халқаро таъкилотлар, хусусан, ЕХТ-нинг Демократик институтлар ва инсон ҳуқуқлари бўйича бюроси ҳамда Венеция комиссияси томонидан билдирилган таъкилотлар ҳам ўз аксини топди. Жумладан, ижтимоий ҳафти катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятларни содир этган шахсларнинг сайловда иштирок этишини чекловчи нормалар чикариб ташланди. Сайлов округларини тузишда сайлов округларидаги сайловчилар сонининг йўл қўйиладиган максимал четга чиқиши 10 фоиздан ошмаслиги шарт қилиб қўйилди. Қонунчилик палатасига сайловлар бўйича сайлов округларини тузишда Марказий сайлов комиссияси вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларининг эмас, балки халқ депутатлари вилоят ва Тошкент шаҳар Кенгашиларининг тақдимномаларига асосланиш кўзда тутилди, сайловчилар рўйхатига ўзгаришлар киритиш сайловга 3 кун қолганида тўхтатилиши, муддатидан олдин овоз бериш сайловга 3 кун қолганида (амалдаги 1 кун ўрнига) тўхтатилиши белгиланди.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан ишлаб чиқилган Сайлов кодекси ошқоралик, шаффофлик, ҳаққонорлик, ҳолислик каби демократик принципларни ўзида акс эттириб, долзарб мазмун-моҳият ва улкан ҳуқуқий, ижтимоий ҳамда сиёсий аҳамият касб этади. Ўшбу Кодексининг қабул қилиниши, аввало, фуқароларнинг сайлов ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг қўшимча амалий механизми, сайлов қонунчилигини тизимлаштириш, сайлов жараёни очиклигининг кафолатларини кучайтириш имконини беради.

Энг муҳими, Сайлов кодексининг ҳаётга татбиқ этилиши келгусида мамлакатимизда сайлов жараёни янада демократик тарзда ва ошқоралик руҳида ўтишини таъминлайдиган янги, илғор амалиётни жорий этишни ҳуқуқий жиҳатдан кафолатлайди. Бу эса, мамлакатимиз сиёсий тизимини янада демократлаштириш ва сиёсий модернизация жараёнини қўқурлаштиришнинг муҳим омили ҳисобланади.

Замон билан ҳамнафас диёр

Ана шу эзгу ишлар ижроси доирасида ёшларни китобхонликка жалб қилиш бўйича кенг камровли тарғибот ишларини олиб бориш, "Бешта муҳим ташаббус — эрта миз эгалари истиқболи йўлида" мавзудаги тадбирларни ўтказиш мақсадида, Республика Маънавият ва маърифат маркази ҳамда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси йўлланмаси билан бир гуруҳ маърифат тарғиботчилари май ойида Сурхондарё вилоятида бўлган эдик, энди Андижон вилояти сари йўл олди.

Президентимизнинг "Ўзбекистон Республикасида давлат мустақиллигининг йигирма саккиз йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида"ги қарорида таъкидланганидек, "бугунги кунда юртимизда тинчлик ва барқарорликни мустақамлаш, инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва манфаатларини таъминлаш, Ватанимизни ҳар томонлама тараққий эттириш, унинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини юксалтириш борасида кенг қўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. Биз учун устувор аҳамиятга эга бўлган вазифалар — аҳолининг ҳаёт даражаси ва сифатини яхшилаш, тадбиркорлик ва хусусий мулк ривожига кенг имконият очиб бериш, ёшлар,

хотин-қизлар, кекса авлод вакиллари, ижтимоий ҳимояга муҳтож инсонларга доимий эътибор ва ғамхўрлик кўрсатишга қаратилган дастурларимизнинг ижобий натижалари нафақат мамлакатимиз, балки халқаро жамоатчилик томонидан ҳам эътироф этилмоқда". Сафаримизнинг биринчи куни Бўз туманига бордик. Тумanning каттагина ўйингоҳида тумонат одам йиғилган. Юзларидан нур ёғилиб турган устоз-мурраббийлар, ўқувчи-талабалар, ишчи-хизматчилар, бугунги ҳаётга шукроналик туйғуси билан яшаётган нуроний отахон онахонлар жам бўлишган. Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси фаоли, таъкилот олимпиа Жамила Шермухаммедова Юртбошимиз томонидан мамлакатимизда амалга оширилган улкан бунёдкорлик ишлари, илму фанга, санъат ва адабиёт аҳлига кўрсатилаётган юксак эътибор, ёшлар маънавиятини юксалтириш, санъат, театр ва рассомчиликка, китобхонликка меҳрини ошириш борасида қилинаётган ишлар хусусида тўлқинлиб сўзлайди. Бугунги кунда "Бўзни Бўстонга айлантирамиз" деган эзгу ғояни амалга ошириш борасидаги ишлар ўзининг юксак самараларини бераётганини кўриб, дили қувончу фахр-ифтихорга тўлган

нини таъкидлайди.

Таниқли киноактёр, роллари билан халқимиз қалбидан жой олган Рихсибой Алиев мамлакатимизда амалга оширилган улкан яратувчанлик ишлари, халқимизга кўрсатилган ғамхўрликлар ҳақида гапирар экан, ҳаргал Андижонга келганида қўрилган ва қўрилаётган янги-янги иморатларни, мактаб ва боғчаларни кўриб боши осмонга етишини айтди. Машҳур шоирларнинг шеърларидан ўқиди.

Аслини олганда, ўзбекининг шеър билмайдигани, ўқимайдигани борми! Сўз навбати каминга етгач, давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган беш муҳим ташббуснинг мазмун-моҳияти, ёшлар маънавиятини юксалтириш, улар ўртасида китобхонликни тарғиб қилиш борасида амалга оширилаётган эзгу ишлар ҳақида гапирдим. Шеърларимдан ўқидим.

Туман ҳокими Иномжон Мамадалиевнинг ҳам хаяжони баланд эди.

— Мен галла ва пахта далаларини айланиб, деҳқонлар билан учрашиб келдим, — деди у. — Қувонч билан айтиб ўтиш жоизки, бугун туманимиз давлатга галла топшириш шартнома режасини бажарди. Худо хоҳласа, пахта топшириш режасини ҳам ўтган йилдагидек ошиғи билан урдалаймиз. Булар ҳаммаси мард ва меҳнаткаш Бўз аҳлининг давлатимиз раҳбарининг туманимизга, қолаверса, бутун Андижон аҳлига кўрсатилган ғамхўрликларига жавобан фидокорона меҳнатлари самарасидир. Истиқлолимизнинг 28 йиллиги нишонланадиган йилда туманимизда янги мактаблар, мактабгача таълим муассасалари, ишлаб чиқариш қорхоналари барпо

этиш ва йўлларни таъмирлаш режалаштирилган.

Туманда ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларнинг китобга, ахборот технологияларига ва спортга меҳрини оширишда ҳаётда оқ-қорани кўрган нуроний фахрийлар таъжрибасидан унм-ли фойдаланилмоқда. Ёпиқ сув ҳавзаси қуриш учун зарур маблағ ажратилди. Болалар боғчалари дутор, танбур, рубоб, доира каби миллий чолғу асбоблари, кутубхоналар янги китоблар билан таъминланмоқда. Бунда тадбиркорлар яқиндан ёрдам беришяпти. Ёшларимизнинг қўл телефонларига беш мингдан ортиқ электрон китобларни юклаб қўйганимиз.

Сўз айтмоқ навбати адабиётга, ижодга меҳр қўйган ёшларга берилди. Мушоирани тумандаги 8-мактабнинг 9-синф ўқувчиси Гулчехра Усмоналиева "Жаҳолатга қарши маърифат" шеъри билан бошлади:

**Эй Ватан фарзанди,
азиз юртдошим,
Ҳақиқат йўлидан
адашманг бир дам.
Маърифат қуёшин
бошга кўтариб,
Жаҳолатга қарши
курашинг илдам!**

Гулчехранинг тенгдошлари — Ойдиной Йўлдошева, Гулноза Худойназарова, Рухшона Шодмоналиева каби ҳавасманд шоира қизларнинг шеърлари ҳам адабиёт муҳлисари томонидан олқишлар билан қутиб олindi.

Бўздан қайтаётиб, ҳамроҳимиз билан гурунлашиб қолдик. Баҳодир Абдуллаев — фермер экан.

— Суягим далада қотган, — дейди у. — Иш бошлаганимда 30 гектарда деҳқончилик қилардик. Ҳозирги кунда экин майдонимиз — 94 гектар. Ярмага бугдой, ярмига пахта экамиз. Худога шукр,

бирор йил режани бажармай қолганимиз йўқ. Бу йил ҳам давлатга галла топшириш режасини 110 фоизга урдаладик. Энди навбат пахтага.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг "Буюк келажатимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз" асарига Андижонга юксак баҳо берилган: "Замон билан ҳамнафас диёр".

Шаҳрихон туманида ҳам аjoyиб ишларнинг гувоҳи бўлдик. Ойбек Жабборов ёшларни китобхонликка жалб этиш борасида таҳсинга лойиқ ишни амалга оширибди. Интернет тармоғида 65 минг дон электрон китобга эга электрон кутубхона ташкил этиб, унинг штрих коди таъширилган баннерларни туманининг энг гавжум жойларига осиб қўйибди. Штрих кодини ўз қўл телефонига юклаб олган киши бемалол электрон кутубхонага кириб, ўзбек ва жаҳон адабиёти намоёндаларининг исталган асарини ўқиш имкониятига эга.

**Андижонда машҳур
энди Ойбек Жаббаров,
Олтимиш беш минг
электрон китоби бор.
Дўстлар йўлини ёритганча
мисли ойдек,
Ёш авлодни маърифатга
чорлар Ойбек.**

Эсда қоладиган бундай мароқли учрашувлар Андижоннинг бошқа туманларида ҳам, санъат, маданият муассасалари, маърифат масканлари, саноат қорхоналарида давом этади. Юртдошларимиз Президентимиз илгари сурган беш муҳим ташаббус мазмун-моҳиятини пухта ўрганиб, ҳаётга фаол татбиқ этаётганига қомил ишонч билан пойтахтга қайдик.

**Зикрилла НЕЪМАТ,
Ўзбекистон Ёзувчилар
уюшмаси аъзоси.**

➤ Тарбия

Сир эмаски, мактабгача таълим деган тушунча сал бўлмаса, унутиладиган эди. МТМлари эса катта шаҳар ва туманлар маркаларида санокчилига демасак, тугатилиб юборилганлиди. Сўнгги уч йилда юртимизда қўпгина соҳалар сингари, таълим-тарбия соҳасида ҳам катта ижобий ўзгаришларга қўл урилди. Мактабгача таълим вазирлигининг ташкил этилгани, юзлаб МТМларнинг бир-икки йил давомида ташкил қилингани жуда хайрли қадамлардан бўлди.

Болангиз мактабга тайёрми?

Энди масала шундаки, биз қандай ишларни амалга оширсак, фарзандларимиз мактабга тайёр бўлади? Мактабга тайёрлов дейилганда, харф ва сонларни ёзишни ўргатиш тушуналидими? Нималарга эътибор берсак, ўқувчилар чироили ёзади?

Албатта, мактабга тайёрлов, аввало, оиладан бошланади. Боланинг юриш-туриши, одоб-ахлоқ тарбияси, озодалликка риоя этиш каби одатларни таркиб топтириш илк тайёрловдир. Бола атрофни кузатади ва унга нисбатан ўз муносабатларини шакллантира бoшлайди. Хусниҳат малакаларини шакллантиришга келсак, мактабга тайёрлов бoшқинда болаларнинг қўл сезгилари, мия фаолиятининг қўлни бошқариш, энг нозик ҳаракатларни ҳам аниқ бажара олиш малакасини ривожлантиришга қаратиш керак. Бунинг учун ишни мураккаб бўлмаган шакллардан бошлаш мақсадга мувофиқ.

Жумладан, бола билан қозғоғда бўяш, булаш, қирқиш, пластилин билан ишлашни тўғри йўлга қўйиш зарур бўлади. Хар бир бoшқин оддийлиқдан мураккаблик томон йўналтирилади.

Масалан, тўғри тўртбурчак шаклини қизиб, бўяб, сўнг қирқилади. Бу шакл бир неча бор такрорлангач, шакллар устида сўхбат ўтказилади. Масалан: — бу қандай шакл? У нимага ўхшайди? Бу шаклдан нима қилиш мумкин? Бола бир неча тўғри тўртбурчак асосида математик амалларни ҳам бажара олади.

Кейинги бoшқинда болани мураккаблик томон йўналтирамиз. Яъни учбурчак, доира, юлдузча шакллари устида ҳам бўяш, қесил, сўхбат ташкил этилади. Секин-аста шакл ҳажми кичиклаштирилади ва бола кичик шакллардаги нозик томонларини диққат билан қесилга одалана бошлайди. Бу жараён бир вақтнинг

ўзида қўл мускуллари моторикаси ва мия фаолиятининг ривожланишига сабаб бўлади.

Тайёрлов бoшқинининг яна бир муҳим бoшқини пластилин билан ишлашдир. Бу бoшқинда бола тасаввурини билан биргаликда унинг қўл мускуллари ривожланади. Бола рангларни яхши ажратиб, турли шаклларни тасаввур эта бошлайди. Ясаган шаклини аниқ тасаввур қилиб, ушлаб қўради, сезгилари ривожланади. Бу унга эстетик завқ бағишлайди.

Мактабга тайёрлов жараёнида харфларни, сонларни ўргатиш ва ёздиринг энг охири бoшқинда, яъни боланинг қўл мускуллари тайёр бўлгач, бошлангичи ёза олади ва чироили хусниҳат сохибига айланади. Бошлангичи синф ўқитувчилари учун бoшқини, харфни нотўғри йўналиш билан ўрганган боладан кўра, харф ёзишни билмаса ҳам, лекин қўл мускуллари моторикаси ривожланган бола билан ишлаш самаралидир.

Хар бир бола — бир иқтидор эгаси бўлиши мумкин. Унинг пойдевори қанчалик мустаҳкам бўлиши сиз ва бизга боғлиқ. Эътиборимиз ва таълим-тарбияни узулсиз тўғри йўналтиришимиз биринчи навбатда хусниҳат сохибларини юзага чиқаради. Келинг, бу борада яқидил ва собитқадам бўлайлик, зеро, хусниҳат бола қалбининг қўзғусидир.

**Шаҳноза МИРЗАЮЛДАШЕВА,
Чиноз туманидаги
22-умумтаълим мактабининг
бошлангич синф ўқитувчиси.**

➤ Мулоҳаза

Тарихий манбаларга кўра, Абу Али ибн Сино оғир бетоб бўлган Бухоро ҳукмдори Нуҳ ибн Мансурни даволагач, эвазига олтину қумушлар тўла сандиқ эмас, балки сарой кутубхонасидан фойдаланиш имкониятини сўраган экан. Буюк рус шоири Александр Пушкин дуэлда яраланиб, вафот этар чоғида унга "дўстларингиз билан видолашинг", дейишади. Пушкин хонанинг бир бурчагидаги китоб жавонига термулиб, "хайр, менинг дўстларим", дея жон беради...

Олтиндан қиммат бойлик

Дарҳақиқат, китоб — инсоннинг дўсти, билим манбаи, илм шамчироғи, маънавият сарчашмаси. Мутлолаа қилиш жараёнида инсоннинг онги ва дунёқарашини шаклланиб боради. Давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 13 сентябрдаги "Китоб махсулотларини нашр этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутлоаси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғиб қилиш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури тўғрисида"ги қарори мамлакатимизда китобхонлик маданиятини янада юксалтиришда муҳим дастуруламал бўлиб хизмат қилаётди.

Китоб умр йўлларимизни ёритувчи шамчирок, беминнат дўстдир, — дейди Самарқанд туманидаги Гулобод ижтимоий-иқтисодий коллежи директори Мирҳасан Кичибоев. — Ўсиб келаётган ёш авлодининг ҳар томонлама билимли, дунёқарашини кенг бўлишида китобнинг ўрни бeқийс. Таълим масканимиз кутубхона фонди беш мингга яқин илмий-адабий, бадий, ўқув адабиётларига эга. Ўқувчиларимиз учун ҳар томонлама қўлай шарт-шароит яратилган, бўш вақтини мазмунли ўтказишда ахборот-ресурс маркази фаолият юритаётди. Биз, устоз-мураббийлар ҳам имконият даражасида ўқувчиларимиз орасида китобхонликни тарғиб қилиб, турли ғазалхонлик кечалари, танловлар уюштириб келмоқдамиз. Мақсадимиз — ёшларни китобнинг сирли оламига ошно этиш.

Сўнги йилларда мамлакатимизда "Ёш китобхон" танловининг ўтказилаётгани ва унда

ийгит-қизлар ўзининг мутлолаа борасидаги маҳорати, истеъдоди, билим-ини намоён қилаётди. Аҳамиятлиси, мазкур танловда голиб бўлган иштирокчи "Spark" автоматизацияси соврини билан таъкирланган китобхон ёшларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, рағбатлантириш борасида амалга оширилган ишларнинг ёрқин намунаси, десак асло мулобага бўлмайди.

Айримлар китоб ўқиш учун вақт сарфлашга ҳожат йўқ деб ўйлайди. Китобнинг ўзини эмас, унинг сюжетини, моҳиятини тўғрисидаги қисқагина маълумотларни ўқиш, аниқроғи, қўзғутиришни афзал деб билади. Шу маънода бугунги илм-фан мисли қўрилмаган даражада ривож тонган даврда китоб ўқиш ва унга муносабат бир қадар қўзғувчан. Чунки ёшлар қўпқор кино, телевидение, айниска, интернетдан тезкор ахборот олишни истамоқда. Чексиз билимлар моҳияти, асрий сир-синаотлар тилсимини ҳозирги даврга келиб башариятга ошқор бўлмоқда. Қадимда китобларни ҳаттотларнинг машаққат билан қўқирган бўлса, бугунги кунда техника ютуқлари тўғрисида миллионлаб нусхаларда чоп этилиб, бутун дунё бўйлаб тарқатилмоқда.

Аммо, маънавий бутунликка эришмоқчи эканмиз, ёшларнинг китоб мутлоасига рағбатини оширишимиз керак. Зеро, яхши китоб инсон тафаккурининг юксак хазинасидир.

**Ориф ХОЛИКУЛОВ,
"Hurriyat" мухбири.**

► Фахр

XXI аср — ахборот асри. Ахборот технологиялари соҳасининг ривожини мамлакат тараққиётининг энг муҳим омилларидандир. Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида мамлакатимизда соҳа ривожига, уни давлат томонидан қўллаб-қувватлашга кенг эътибор қаратилмоқда. 2017 йилда давлатимиз раҳбарининг қарори билан Мирзо Улугбек Инновацион маркази ташкил этилгани ва унинг резидентлари барча солиқлардан озод қилингани бунинг ёрқин далилидир.

Юксак эътиборнинг амалдаги самаралари

Ўзбекистонда ахборот технологиялари соҳасини инновацион ривожлантириш таълим тизимига янги модель — қобилиятни ривожлантириш ва инновацияларга ўргатиш жорий этиш ҳамда ахборот коммуникацион технологияларни ўқитишда тизимли рақамли иқтисодиёт, блокчейн ва криптовалюталар технологияларини чуқурроқ ўргатиш дастурлари ва ўқув

адабиётларини яратиш каби янги талабларни қўймоқда. 2018 йилда Мухаммад ал-Хоразмий номидаги Тошкент ахборот технологиялари университети Урганч филиалида ташкил этилган дастурий махсулотлар, ахборот технологиялари ва инновацион соҳалар техномаркази ушбу кенг қўламли вазибаларни амалга оширишга хизмат қилмоқда.

Тадбиркорлик, инвестиция ва илмий фаолиятни юриштириш ўз олдига мақсад қилиб қўйган техномарказ жамоаси замонавий технология ва ташкилий муҳитни шакллантирувчи илм-фан ва таълимнинг тижорат ва но-тижорат ташкилотлари, молия институтлари ва тадбиркорларнинг интеграциялашувини ўзида мужассам этган. Техномарказда фаолият

юритаётган профессор-ўқитувчилар ва талаба-ёшлар фаолияти ўзлари томонидан тайёрланган ва ишлаб чиқарилган дастурий махсулотлар, ахборот технологиялари ва инновацион соҳаларни амалиётга татбиқ қилиш, патентлаштириш ва тижоратлаштириш бўйича фаол иш олиб бормоқда. Инновация дастурий махсулотлар яратишининг барча босқичларида, шунингдек, маҳаллий ва хорижий дасту-

рий ва техник ишланмалар, технологиялар асосида инновация, юқори технологияли ва илмталаб махсулотлар ишлаб чиқариш ташаббускорларига қўмаклаштириш зарда тутадиган инновация тадбиркорлиги ривож топмоқда. Қўллаб-қувватлаш махсулотларининг саноат секторларига берилаётгани бунга мисолдир. Хусусан, техномарказда йўналишиз такси хизматини қўрсатувчи корхоналар учун "a1taxi" дастури иш-

лаб қилинди. Ҳозир Нукус, Тахиятош, Хўжайли, Хива ва Наманган шаҳарларида ушбу дастур асосида аҳолига такси хизмати қўрсатиш йўлга қўйилган.

Техномарказ олимлари айти кунларда республика умумтаълим мактабларининг бутун ўқув ва бошқарув жараёнларини автоматлаштиришга мўлжалланган веб-дастури ишлаб чиқиш ва амалга ошириш устида ишлар олиб бораётгани ҳам эътиборга молик. Ушбу дастурининг яратилиши ва амалиётга татбиқ қилиниши таълим тизимини такомиллаштиришда катта аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Техномарказнинг самарали фаолияти талабаларимизнинг илмий фаолият билан шугулланишига жуда катта раббат бермоқда. Натижада, ёшларимиз турли кўргазма, фестивал ва кўрик-танловларда муваффақиятли қатнашаётир. Жумладан, Маъмур Давлатов, Назарбек Болтабоев, Алишер Раззоқбердиев ва Шоҳруҳ Саъдуллаев каби иқтидорли ёшлар "ACM ICPC" Дастурлаш бўйича жаҳон чем-

пионатида муваффақиятли иштирок этдилар. С.Палванова "Startup Haifa 2018" халқаро конкурси ғолиби, Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларни ривожлантириш вазирлигининг 2018-2019 ўқув йили учун стипендияси соҳибига, "Technovation Challenge-2019" халқаро қизлар танлови ғолиби бўлди. Республика ва халқаро миқёсда бу каби ютуқларга эришаётган талабаларимиз номларини яна қўллаб-қувватлаш мумкин.

Талаба-ёшларимиз дастурий ва техник ишланмалар яратиш соҳасида хорижий ривожланган мамлакатлар тажрибасини ўрганиш, уларни мамлакатимизнинг реал соҳаларига татбиқ қилишда салмоқли ютуқларга эришаётгани серкувёт диёримиз илмий салоҳиятини юксалтириш борасида изчиллик билан юртилаётган давлат сиёсатининг самарасидир.

Максудбек БОЙЖОНОВ,
Мухаммад ал-Хоразмий номидаги ТАТУ
Урганч филиали директори.

► Долзарб мавзу

Ҳуқуқбузарлик ва жиноятчилик жамият учун ҳам, оила учун ҳам энг муҳим ҳодиса. Айниқса, у вояга етмаган ёшларнинг орасида содир этилса, яна ҳам ачинарли.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ёшларга онд давлат сиёсати қадимдан ота-боболаримиз томонидан ардоқлаб келинган асл миллий ва диний қадриятларимизнинг бугун ҳам нечоғлик аҳамиятли эканини кўрсатмоқда. Зотан, мустақил давлатимиз истиқболи, ёруғ келажаги учун маънавияти юксак, етуқ ва баркамол инсонлар зарур. Ёшларни турли салбий иллатлардан, ҳуқуқбузарлик ва жиноят содир этишга олиб келувчи таҳдид ва омиллардан асраб, уларга тўғри йўл кўрсатмасак, эртанги кунимизга бепарқ қараган ва ўз илдизимизга болта урган бўламиз.

“Ёшараётган” ЖИНОЯТЧИЛИК Муаммонинг ечими борми?

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ёшлар тарбияси бутун миллат олдидаги улкан ва масъулиятли вазифа эканини айтиб: «Агар фарзандимизга тўғри тарбия бермасак, ҳар кун, ҳар дақиқа унинг юриш-туриши, кайфиятидан огоҳ бўлиб турмасак, уларни илму ҳунарга ўргатмасак, муносиб иш топиб бермасак, бу омонатни бой бериб қўйишимиз ҳеч гап эмас», деб таъкидлайди.

Ҳозирги кунда республика-миз аҳолисининг қарийб 40 фоизини 18 ёшгача бўлган ёшлар ташкил қилади. Шунинг ҳисобга олсак, улар нақадар катта куч эканини тасаввур қилиш мумкин. Биргина 2017 йилнинг ўзида вояга етмаганлар 1727 жиноят содир этган. Шундан, 778 ўғирлик, 79 безорилик, 77 талончилик, 45 қасддан баданга оғир тан жароҳати етказиш, 42 босқинчилик ва 29 фирибгарлик. Буни чуқур таҳлил қилиш ва унга имкон берган сабаб ва шарт-шароитни аниқлаб, олдини олиш юзасидан қатъий чора-қарор ишлаб чиқиш тақозо этади.

Ахир, булар мактаб, қарам эмас. Маҳалла, кичик, қаерга қарайпти? Ота-оналар-чи? Жиноятчиликка мойиллик ишқ-маслиқданми, бепарволикданми, масъулиятсизликданми, дангасилиқданми, саводсизликданми, нимадан келиб чиқпти? Нега жиноятчилар ёшариб кетяпти? Ушбу ёшараётган жиноят ва жиноятчиликнинг олдини олиш мумкинми?

Раҳматилла УСМОНОВ,
«Сузуқ ота» жомеъ масжиди имоми:

— Ҳозирги кунда ҳукумати-миз фарзанд тарбиясига алоҳида эътибор қаратмоқда. Мухтарам Президентимиз ўзининг ҳар бир маърузасида фарзанд тарбиясига бепарқ бўлмасликка, ёшларни ёт ғоялар ва бузғунчи оқимлар даъватига алданиб қолмасликка ҳамда ёшларимизни миллатимиз, юртимиз довуғини дунёга ёйишга даъват этапти.

Ота-боболаримиз ҳам таълим-тарбиянинг асосини ав-

вало оиладан бошлаган. Оила — тарбия маскани. Оиладаги баркамол фарзанд тарбияси боланинг жисмонан бақувват, руҳан тетик, маънан етуқ, ақлан ва ахлоқан гўзал бўлиб ўсиши билан белгиланади.

Бундан бир-икки йил муқаддам пойтахтимиздаги Боровский тиббиёт ва Тошкент юридик коллежлари ўқувчилари содир этган жиноят ва уларнинг оқибати ўлим билан тугаганини ҳалиям афсус ва надомат билан эслаймиз.

Ота-боболаримиз «Миллат шайини кўкка кўтарадиган ҳам, ерга урадиган ҳам фарзанд», деб бежиз айтишмаган. Ота-она ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг вояга етмаган фарзандни тарбиялашда, таълим олиши ва моддий-маънавий жиҳатдан таъминлаш борасидаги мажбуриятларини ўз вақтида бажармаганлари бир кун келиб уларнинг келажаги учун жиддий хавф туғдиради.

Кузатувларга кўра, ҳуқуқбузарлик, жиноятга қўл ураётган ёшлар, асосан, нотинч ва но-соғлом оилаларда вояга етганлар орасида кўп учрайди.

Фарзанд тарбияси ҳақида долзарб, ҳаётини масала. Буни асло биз, катталар унутмас-лигимиз лозим. Пайғамбаримиз Мухаммад(с.а.в.)нинг ҳадиси шарифларида айтилганидек: «Ота-оналарнинг фарзандларига қолдирадиган энг буюк мероси уларга берадиган таълим-тарбияси, гўзал одоби ва ахлоқидир».

Саида ЖАЛИЛОВА,
Шайхонтоҳур туманидаги «Оила» маркази раҳбари:

— Айрим ҳудудларда ҳуқуқбузарлик, жиноятчиликлар сони, афсуски, тез-тез кузатишмоқда. Бу аввало, ёшларнинг китоб ўқимай қўйгани, телефон ва интернет тармоқларига муккасидан кетгани, тўқлиқ-шўхлик, қолаверса, маҳалла, кекса ва нурунийларнинг ўғит ва маслаҳатларидан ўзилиб қолгани ҳам сабабдир. Ёшлар ўртасида бундай ноҳуш ҳолатларнинг содир этилишига биз, катталарнинг ҳам айбимиз йўқ эмас. Чунки биз, ота-оналар «болам қийналмасин, озор емасин» деб фарзандларнинг талаб ва истақларини керагидан ортқ муҳайё қилиб қўямиз. Ишлаб бир сўм топмасдан машинаю уй-жой қилиб берамиз. Ўқишга киришда ўзимизни қалқон қиламиз. Дабдабали тўйлар қилиб ўйлантириб ҳам қўямиз.

Шундай экан, болаларимиз талтаймай нима қилсин! Яна уларни «вақти келса, кейин меҳнат ҳам қилаверасан» дея ўйнаб-қулиб қолишига ҳам замин яратамиз. Демак, боламизни ўзимиз меҳнатсиз кун кўришга ўргатиб қўямиз, яна, ишқмас, ўжар, бетгачопар бўлишига замин яратамиз.

Аслида, фарзандларимиз уч ёшида нималарни қила олиши керак? 6 ёки 16 ёшида-чи?.. Унинг билим олиши, тафаккури ва маъна-

вияти шаклланишини майли, мактаб ёки олий даргоҳлар зиммасига юклаб қолмайлик. Аммо уларнинг тарбияси, одоб-ахлоқи, юриш-туриши, кийинишини ота-она шакллантиради-ку?

Дилроҳ УЛУҒҲЎЖАЕВ,
маҳалла посбони:

— Ўсмирлар жиноят содир этгач, тегишли органлар жиноятчини топиб, уни қонунга мувофиқ жазога тортади. Афсуски, жазога тортиш жиноятчиликни узил-кесил йўқ қила олмайди. Жиноятчи яшайдиган оилада нотинчлик бошлангач, пароканда бўлади. Боши бирикмаган хонадон яна моддий ва маънавий қашшоқликка юз тутиб, оилада руҳий тушқунлик, паришонхотирлик юзага келади. Бундан кўпроқ оиладаги аёллар азият чекади. Натижаси суицид, яна жиноятнинг келиб чиқиши мисолида намоён бўлиши эҳтимоли ортади. Ана шундай пайтда, бундай оилага маҳалла ва кўни-қўшилларнинг, лозим бўлса, ҳудуддаги ҳокимият мутасаддиларининг ҳам маънавий, ҳам моддий кўмаги керак бўлади. Бизда-чи, аксинча. Қачонки, бирор ноҳушлик юз бергандина — ҳамма ўша ерга чопади. Унгача ҳеч ким билан ҳеч кимнинг иши йўқ.

Қаерда фарзанд тарбиясига эътибор кучли бўлса, ўша ерда бахт ва тотувлик, илм унинг пойдеворига айланади. Ўша жойда ҳуқуқбузарлик, жиноятчилик барҳам топади. Фарзанд тарбиясида ота-она ўз вазифасини бажара олмас экан, тарбия занжирининг энг муҳим ҳалқаси мўрт бўлиб қолаверади.

Марҳамат ЙЎЛДОШЕВА,
Шайхонтоҳур туманидаги «Оила» маркази юристи:

— Фарзанд тарбияси жуда улуг, шу билан бирга, масъулиятли иш. Аслида, тарбиянинг ўзи кези келганда тарбияланувчи — ўрганувчи бўлиши зарур. Акс ҳолда, шарқ халқларига хос узлуқсиз тарбия тизимига путур етади. Унга кўра, ҳар бир инсон ёши ва жинсидан, ижтимоий ҳолатидан қатъий назар — тарбияланувчидир.

Зеро, тарбия кўрган одамгина бошқаларга ижобий таъсир кўрсатишга қодирдир. Фарзандларнинг бебош, ахлоқсиз, безори ва ҳуқуқбузарга айланиши биринчи галда оилада ота-она қарамоғидаги пайтига тўғри келишини инкор этиб бўлмайди. Шунга кўра, маҳалла, жамият, давлат ва бошқа тизимлар ҳар қанча ҳаракат қилса-да, ўз уйи, оиласида ота-онадан етарли-ча тарбия ололмаган фарзандни жиноят қилишдан асраб қолиш осон эмас. Ачинарли-си, бу борада ҳалиям кўпчилик жиноятчиликка қарши курашининг самарадор усулини яхши англаб етмапти.

Жиноят сабабларидан яна бири — ишсизлик. Ёшларни иш билан тўла таъминлашга эришсак, жиноятлар кескин камайди. Ёшлар бекор қолиб, хаёли қалғимайди, номақбул ишларга қўл урмайди.

Марям АХМЕДОВА.

► Айтилганча

Айтишларича, Чин аҳли энг оғир ҳолатларда, шифохонага бормасдан тузалишининг сира иложи бўлмагандагина касалхонага мурожаат қилар экан. Қолаверса, энгил шамоллаш, тумов бўлиш каби ҳолатларда умуман дори-дармон истеъмол қилишмас, аксинча, табиий йўللор орқали муолажа олишни афзал кўришар экан.

Нега дори-дармонлар рецепт билан сотилмайди?

Ҳа, Хитойда ҳам бизнинг юртдагидек қадимдан халқ табobati кенг ривож топган. Албатта, замонавий тиббиёт ҳам юксак ривожланган.

Аслини олганда, жаҳон тиббиёти улуг бобомиз Шарқ ва Европада «Шайхур-раис» («Табиблар шайхи») устоди бўлиб, 10 миллион, Беларусь — 12,5, Миср — 60 миллион АҚШ долларига тенг лойиҳалар имзолади. Таъкидланганидек, (шу йилнинг 1 июнь ҳолатига) мамлакатимизда тармоққа доир 162 корхона фаолият олиб бораётган бўлса, шундан 90 таси дори воситалари, 61 таси тиббий буюмлар, 11 таси дори-дармон ва тиббий буюмлари ишлаб чиқармоқда.

Ўзбекистон доривор ўсимликларни етиштириш, қайта ишлаш ва экспорт қилиш бўйича салоҳияти юқори давлатлардан биридир. Ўтган йили республика-миз 6375 тонна хомаша ва 5794 тонна қайта ишланган тайёр ёки ярим тайёр махсулот экспорт қилган бўлса, жорий йилнинг биринчи ярмида ушбу кўрсаткич 4125 ва 3485 тоннани ташкил этди.

Яна бир муҳим масала: маълумотлардан яхши биламизки, дунёнинг ривожланган бирорта давлатида дори-дармон воситалари рецептсиз сотилмайди. Бизда эса — очик бозор. Ўн ёшли боланинг қўлига тўрт-бешта дорининг номини ёзиб берсак, бемалол бориб дорихонадан сотиб олиб келади. Биров бу мумкин эмас эканлиги рецепти қани деб сўрамайди ҳам. Ҳатто шифокор бўлмаган бирор таниши тавсия қилган дорини олиб ичатишлар ҳам кам эмас. Буни қандай изохлаш мумкин? Фармацевтика воситалари сотувини назорат қилиш керак эмасми? Бу кимнинг зиммасида? Ушбу саволимизга фармацевтика фанлари номзоди, фармацевтика фаолиятини лицензиялаш бўйича эксперт комиссиясининг масъул котиби Гулнора Зуфарова қуйидагича жавоб берди:

— Мамлакатимизда Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тасдиқланган ҳолда рўйхатдан ўтган тўққиз мингдан ортқ дори воситалари мавжуд. Мана шу рўйхатда кўрсатилган дори воситаларидан бошқа барча дори-дармонлар рецепт асосида сотилиши керак. Аслида, бошқа мамлакатларда ҳам рецептсиз сотиладиган дори-дармонлар бор. Фақат уларнинг микдори биздагидан фарқ қилиши мумкин. Дорихоналар фаолиятини назорат қилиш эса қонун ҳужжатларида белгиланган. Айни пайтда ҳукуматнинг айрим қарорларида ўзгариш ва қўшимчалар киритилиб, жорий йилнинг 2 июлидаги 549-сонли қарор билан дори-дармоннинг чакана реализациясини назорат қилиш ваколати Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ҳудудий бўлимига — вилоят бошқармаларига оқланди. Назорат функциялари қўйиштирилмоқда. Эндиликда рецепт билан сотиладиган дори воситалари қондилари бўзилган ҳолат бир йилда икки ва ундан ортқ марта таққорланса, ушбу фаолият билан шугулланувчи юридик шахсоннинг лицензиясини бекор қилиш чораси белгиланган бўлади.

Тадбирда психотроп моддалар сотуви, ўзимизда ва четда ишлаб чиқарилган дори воситаларининг қийсат таъсири, ишлаб чиқарувчиларнинг миллий ва халқаро стандартларга мувофиқлиги масаласи, электрон рецепт билан хусусидаги саволлар ҳам ўртага ташланди.

Холида ФАЙЗИЕВА.

► Улуғлар ҳаёти

Ғози Юнус ва
Абдулла Қодирий

Абдулла Қодирий Тошкентнинг Эшонгузар, Ғози Юнус эса Охунгузар маҳалласида таваллуд топган эди. Адабиёт ва ижод уларни таништирди. Ошно этди. Ўрталаридаги 7 ёшлик фарқ ошна-оғайничиликка таъсир кўрғаза олмади. Бу икки адиб бир-бирининг ижодига танқидий назар билан қарар, ҳар бир чиқишида ҳажвий ифода уфуриб турарди.

Ўтган асрнинг саксонинчи йиллари охирида "Ёшлик" журнали йигирманчи йилларнинг ўртасида Ғози Юнус ва Абдулла Қодирийнинг матбуотда эълон қилинган мунозарали катта-кичик мақолаларини қайта нашр этган эди.

Бу икки истеъдодли адиб ўзаро чиқишолмасмиди?

Ғози Юнус эски мактабда, кейинчалик Барокхон мадрасасида тахсил олган. Бир муддат ота касби — устачиликка қизиқиб, қаламқашликка интилган, янги давр матбуотида фаол қатнаша бошлаган.

Болалиги отаси барпо этган бог-да ўтган Абдулла Қодирий эски мактабдан кейин "Ўрис мактаби"да ўқийди. Мануфактура билан савдо қилувчи (бўлғуси қайночаси) қўлида иш буюрувчи (приказчик) бўлиб ишлайди. Адабиёт майдонинда Ғози Юнусдан кўра эртароқ пайдо бўлади — 1913 йилдан "Садои Туркистон", "Самарқанд" газеталари, "Ойна" журналарида қатор мақола ва хикоялари, шунингдек, "Аҳволимиз", "Тўй", "Фикр айлағил" каби шеърлари чиқа бошлади. Энг эътиборлиси, адибнинг ҳар бир шеъри бугунги кунда ҳам ўз долзарблигини йўқотмагани кишини ҳайратга солади. Масалан, "Тўй" шеърини олайлик:

*Қайди бу вақт бизда жавлон тўй,
Оқласи йўқини эди ҳайрон тўй.
Бир-бириндан ошурдилар тўйини,
Топди раванак, тайрат-ла боён тўй.
Беш кун ўтмай тўйини сўнсийди
Кетибон мулклар боис фйлон тўй.
Бодён тўйини ерлар қараб,
Энди сарф токи тандаси жон тўй.
Эй таниларимиз, эй фақирларимиз,
Амр этибдирму бизга Қурбон тўй.
Мундайин ишлар шаръимизда йўқ,
Кори маъжус, кори шайтон тўй.
Ишларимиз шундай ақллик киши,
Йўқламас асло ақли виждон тўй.
Келинж, дўстлар, дин қариндошлар,
Ташмасун бўлса гар мусулмон тўй.*

Кейинчалик икки адибни "Муштум" журнали ўзига жалб этади. Ҳажвий ҳикоя ва фелетонлари омма эътиборини тортади. Ғози Юнус бир муддат "Муштум"да муҳаррирлик қилган бўлса, Абдулла Қодирий унинг муаллифларидан бирига айланади. Қодирийнинг машҳур "Тошпўлат тажани нима дейди?" ва "Қалъа маҳсумининг хотира дафтаридан" туркумидаги ҳажвий хикоялари шу даврда — йигирманчи йиллар ўртасида ёзилган.

Замондошлари Ғози Юнуснинг табиятан қўвонқ, зариф инсон эканлиги тўғрисида таъкидлашган. У гап-гаштаклар жўрабошиши бўлган. Қаддам қўйган жойига қўлги кириб борар, жамоат жойларида латифа айтиш, латифа эшитишни хуш кўрар,

"янгиси" топилса, зудлик билан дафтарчасига ёзиб олар экан. Аскиябозликда хамиша қўли балинд бўлган.

Абдулла Қодирий, аксинча, анча сипо, жиддий инсон бўлган. Даврларда сўзга чиқишни хуш кўрмаган. Ёзувчи Назир Сафаров хотираларида қайд этишча: "Қодирий минбарга чиққанида, менинг гапимни ёзган асарларимда ўқирсизлар", деб сўзини қисқа қилар эди".

Лекин икки машҳур ёзувчининг ораларида... нима ўтган эди? Юқорида зикр этилган мунозарали мақолалар шунчаки ёзилмаган, ахир.

Йигирманчи-ўттинчи йиллардаги машҳур тўфон адабиёти ҳам ларзага солган эди. ГПУ Ғози Юнус ва Абдулла Қодирий орасидаги бахсларни ўзича тушуниб, бундан фойдаланмоқчи бўлади. Бирок бу икки ёзувчи бир-бирига қарши бирор но-жоиз фикр билдирмайдилар. Мол тижоратсиз, илм бахсиз, мулк сибасиз бебақодир, деган эди Шайх Саъдий. Ёзувчилар орасида илмий-адабий бахслар бўларди, холос.

1929 йили "Шарқ ҳақиқати" газетасида танқидчи Миёнбозрук Солихонинг "Меҳробдан чаён" тўғрисидаги, Сотти Хусайнинг "Ўткан кунлар" ҳақидаги бир неча танқидий мақолалари босилади. Танқидчилар адибни мунозарачи қақирадилар, бирок у сукут сақлашни афзал билади. Мақолалар босилиб бўлган, Қодирий Сотти Хусайнга жавобан "Ўткан кунлар" танқиди ҳақида баъзи изоҳлар" номли кичкина мақола ёзди, холос. Гап шундаки, улуг адиб ҳамма билан ҳам бахсга киришишни ўзига эп кўрмас, бўлар-бўлмасга жавоб ёзиб ўтирмасди. Бирок Ғози Юнус унинг тасавурида бошқа олам эди. У бахс-мунозарачи арзирди!

Илмий-адабий бахслар илм ва адабиёт намояндалари орасидаги иқтилофга сабаб бўлиши мумкин. Лекин матбуотда бир-бирини "ерга урадиган" Ғози Юнус ва Абдулла Қодирийнинг ҳибсга олингани ва 1938 йил 4 октябрда Тошкентда отиб ташланганини Ғози Юнус қамқоқонада эшитишда — сиёсий таъкиб уни ҳам четлаб ўтмаган эди. У 1942 йилнинг 5 май кuni Вологда шаҳри қамқоқонасида вафот этади.

Ғози Юнуснинг бир қатор асарлари, жумладан, "Фарзанд дуоси" пьесаси Абдулла Қодирий сўзбошиши билан нашр этилган. 1936 йилда Ғози Юнус "Мулла Насриддин латифалари"ни тўплади, тахрир учун дўсти Абдулла Қодирийга топширади.

Муҳаммад ШОДИЙ.

► Акс-садо

Бозор аканинг куйинчаклик билан ёзган мақоласини ўқиб, мен ҳам бошимдан ўтган баъзи воқеаларни эсладим. Ўтган асрнинг тўқсонинчи йиллари, аниқроғи, 1993 йили бир ҳажвиямни (буни менга 1968 йили танишим Раҳматулла ақа Ташанов айтиб берган эди) «Зарафшон» газетасига олиб бордим.

Виждон
уйғоқ бўлса...

"Плагиат, кўчирмачилик ва оқибат" мақоласида («Hurriyat» газетаси, 2019 йил 19 июнь) журналист Бозор Илс ал-АМИН жуда долзарб мавзунини қаламга олибди.

— Икки-уч ой ку-

тасиз, — деди бўлим мудири Иса Абдурахмон, бир даста қозоғга ишора қилиб. — Иккита қисса, олтига хикоя бор. Шулардан кейин сизга навбат келади.

Сабрим чидамади. Ҳажвиямни марказий нашрлардан бирига жўнатдим.

Олтинчи синфда ўқийдиган қизим Дилшоода: «Дада, ҳажвиянгиз чиқибди, — деб қолди бир кунни кўлимга янги газетани тутқазар экан. — Фақат имзоси бошқа-ку. Тушунмадим».

Дарҳақиқат, ҳажвия меники-ю, «эгаси» номаълум бир «ижодкор» эди. Буни қарангки, орадан ҳафта — ўн кун ўтар-ўтмас бошқанинг номидан чиқиб кетибди.

Фақат бир-икки жумла ўзгартирилибди, холос.

Мен ҳажвияни Иса акага олиб бордим.

— Бунақа чигал ишлар барча замонларда бўлган, бундан кейин ҳам бўлаверадилар, — деди у киши.

Иккинчи ҳолат.

Мақтабимиз буфетиди ишлаб юрган кезларни Толлибой Холдор қандай янги нарса ёзса, менга кўрсатар эди. «Ўюлган дўппи» деган ҳажвия ёзган экан. Ўқиб берди.

— Зўр-ку! — дедим мен.

Иккаламиз почтага бориб, ҳажвияни хатжилдга солиб, Тошкентдаги нашрлардан бирига жўнатдик. Орадан анча вақт ўтди. Бир кунни ишдан қайтаётсам, ортимдан Толлибой қақриб қолди.

— Чикибди, — деди у ёнимга келган, жилмайиб. Унинг қўлидан журнални олиб, ҳажвияни ўқидим. Бирон нуқтаси ўзгармаган. Аммо ҳажвия тағидаги имзо бегона эди.

— Нимага хурсанд бўласан, ҳажвияга бошқа одамнинг исмини қўйибди-ку!

— Яхши нарса бўлса, чиқаркан-

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

«Плагиат»

Плагиат,
кўчирмачилик ва
оқибат

Варақлаб кўрсам, вилоятимиз газетасидан ўзига маъқул ўттизга яқин мақолани саралаб олиб, бинойидай китоб қилибди. Орасида менинг ҳам беш-олтига мақолам бор экан.

— Домла, бу ердаги мақолаларнинг муаллифлари бошқа эди-ку. Сиз барчасини ўзингизники қилиб олибсиз. Бу — плагиатлик. Негатундай қилдингиз? — дедим ҳажлим қилиб.

— Бизникиям бир ҳавас-да, ука, — деди у пинагини бўзмай. Ана холос, ҳавас эмиш.

— Ҳавас бошқа, иш бошқа. Бу кип-кизил кўчирмақашлик, ўғирлик-ку!..

Ўй, «домла»нинг парвоийига ҳам келмади. Аксинча, ўзимнинг асабини бузилгани қолди.

Китоб чиқариш хикоя ёки у ер, бу ердан кўчириб, роман ёзиш шунчалик эрмакка айланиб кетди-ми, дейман ўзимча. Ёки Иса Абдурахмон айтмоқчи: бунақалар аввал ҳам, бундан кейин ҳам бўлаверадими? Уят, виждон, қонун деган тушунчалар қаерда қолади унда!

Ҳа, муаллифлик ҳуқуқи бўйича қонун бор. Бундай ҳолатларни бартараф этиш учун қучли назорат ўрнатилиши керак, эмасми?

Тақлифим: плагиатлик қилган «ижодкор»га қаттиқ чора кўрилиши керак. Токи, у қилмиши учун «бу ҳавас-да» деб тиржайиб юрмай, тегишли жазосини олсин!

Ўринбой НОРМАТОВ.

► Мушоҳада

Китоб оламида шундайлар борки, уларни қўлга олар экансиз, қандай боғланиб қолганингизни билмай қола-сиз. Яқинда «Янги аср авлоди» нашриётида чоп этилган «Асил Рашидов замондошлари нигоҳида» тўплами ана шундай асарлар жумласидан.

Ибратга
айланган умр

Атоқли адиб Чингиз Айтматов таниқли публицист Анвар Жўрабоев билан суҳбатда шундай деган эди: «Асил Рашидов таржима қилган қиссаларим бошқача қилган. Бунга ўша йиллари Ўзбекистондан олган мактубларим гувоҳ. Таржимон ҳар бир қаҳрамоним сиймосини ўзим тасаввур этгандек ошқича бўёқларсиз очишга интилан ва бунга эриша олган ҳам».

Чингиз Айтматовнинг ҳақиқатни эътироф этгани бизни ҳам қувонтиради. Бошқа бир мақола эса дунёга машҳур асар ва унинг ёзувчини ўзбек китобхонлари қандай кашф этгани ҳақида сўзлайди. У — файласуф, академик Воҳид Зоҳидов қаламига мансуб «Давр адаби».

Олим ўз мақола-сида француз ёзувчиси Луи Арагоннинг «Культура и жизнь» журналининг 1959 йил, 7-сониде босилган «Жамила» қис-саси ҳақидаги мақоласини ўқигани, сўнг асарни топиб ўқиб чиқгани, ундан завқланганини ва Асил Рашидовдан уни ўзбек тилига ағдариш кераклигини илтимос қилгани ҳақида ёзар экан, шундай дейди: «Кўп ўтмай бу илтимос истеъдодли адабиётчи-миз томонидан дўндириб бажарилди. «Жамила» асари ўзбек халқининг ҳам мулкига айланди. Ана шу қўлуг ишга ҳисса қўшганим учун мамнун-ман».

Ўзбекистон Халқ шои-ри Эркин Воҳидовнинг эътирофи ундан ҳам гўзал. У ўзининг «Сокин оқувчи дарё» мақоласи-да ёзади: «Асил Раши-довни мен ўзим учун қирқ йиллик қадрдон, бир-икки қўйлакни ор-тироқ йиртган акахон, талай фазилатлари ўр-нак бўлгучи инсон деб биламан ва кўп қиррали фаолият соҳиби бўлган олим, мударрис, таржи-монни дилдан хурмат қиламан».

Академик Бахтиёр Назаров эса «Ижодкорнинг қўл қаноти» мақоласида Асил Рашидовнинг оли-мик ва таржимонлик фао-лиятига тўхталади. Уни Чингиз Айтматов ижоди-нинг чуқур билимдони деб таърифлайди. Ва олимнинг «Чингиз Айтма-товнинг бадиий олами» мақолалар тўпламини те-ран таҳлил қилади. Тар-жимонлиги ҳақида эса матнни ўзбекчага ўғир-ганда ёзувчи асарлари-даги ички оҳангдорлик-ни маҳорат билан бера билганлигини факт ва мисолларда кўрсатади. Оқибатда Асил Рашидов-нинг олимлик ва таржи-монлик салоҳияти киши кўз ўнгига яққол гавда-ланади.

Олий ўқув юртида дарс берадиган устозда катта билим, дарс бе-риш маҳорати, юксак ахлоқ, ҳалоллик каби ҳис-латлар бўлиши лозим. Мана шу фазилатларнинг ҳаммаси таржимонда му-жассам. Педагогика фан-лари доктори, профессор Марғуба Мирқосимова «Умр дафтарини безаган олим мақоласида шундай ёзади: «Биз ҳамиша дом-ладан ибрат олишга ҳаракат қиламиз. Ибрат-га лойиқ жиҳатлари шун-даки, профессор Асил Рашидов ўзи тўри деб билган сўзини айтишдан чўчимади, ўз ҳақиқати-ни исботлашга қучини аямайди. Ҳатто ёши улуг домлаларга ҳам ўринли танбеҳ беради, ёлгонни зинҳор ҳазм қила олмай-ди. Фикр қиладиган жи-ҳати эса домланинг иб-ратга айланган умри, ҳаёт йўли, илмий-ижо-дий фаолиятидир».

Китобдаги мақолалар гарчи бир шахс ҳақида бўлган билан уларни ёзган одамлар ҳар хил. Зеро, одам ва оламнинг ўзи турфа. Аммо биз кўриб чиққан тўплам му-аллифлари ҳаётнинг мо-ҳиятини англаган, ўз фалсафасига эга киши-лар томонидан ёзилгани учун ўқувчининг ўзини ва ўзгаларни англашига, маънавий бойишига жуда катта имкон беради.

ҲАКИМЖОН КАРИМОВ,
филология фанлари
доктори,
профессор.

► Имконият

Асаканинг Деваатаги маҳалласида 780 хонадон бўлса, шундан етти юзтасида иссиқхона бор. Маҳал-лада йилга уч мартаба ҳосил кўтариш олатий ҳолга айланган. «Ҳар бир оила — тадбиркор» дасту-ри деватагиликларга ҳам қўл келди. Шу йилнинг ўзида маҳаллада 15 чоғли хонадон соҳиблари кредит асосида оиласи учун қўшимча даромад манбаи яратиб олди.

Асакада шундай
маҳалла бор

— «Обод қишлоқ» дастурига киритилгани маҳал-ламизнинг ҳақиқий обод-лигига йўл очди, — дейди маҳалла раиси Бахтиёржон Исоқов. — Беш кўчанинг тўрттасида сув танқис эди. Ҳозир ҳар бир хонадонда тоза ичимлик суви тармоғи бор. Кўчаларимизга ас-фальт ётқизилмоқда. Олт-мишта янги ёритиш усту-лари, симёғочлар ўрнига замонавийлари ўрнатил-ля-

ти. Поликлиника, мактаб ва бочка реконструкцияси ни-ҳоялаб қолди. Уларни янги ўқув йилига топшириш мўл-жалланган. Тадбиркор Жа-ҳонгир Исмоилов ҳаммом, Шермухаммад Қирғизов тўйхона ва «Оталар чойхо-наси»ни қуриб берди. Гу-зарда кутубхона очилиш арафасида.

САИДАХМАД ШУКУРОВ
Андижон вилояти.

► Рағбат

«Hurriyat» газетаси таҳририятида «Ҳаракатлар страте-гияси: тараққиёт ва демократия пойдевори» мавзусидаги танлов ғолибларига совринлар топширилди.

Совринлар
топширилди

«Hurriyat» мустақил газетаси таҳ-ририяти ў

Ота васияти

1 Хайъат аъзолари асосан ўша-ўша — Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси ўринбосари Нодир Жонуз, таниқли эстрада хонандаси Шухрат Дарё, ушбу танловнинг ташкилотчиси ҳамда ҳимойиси бўлмиш номдор тadbиркор Араббой Марахматов ва каминалари.

Танловда бешинчи ва ундан юқори синф ўқувчиларидан иборат йигирма нафарга яқин ўқувчи қатнашди. Бешинчи, олтинчи синфдагилар учун нисбатан енгилроқ, юқори синфдагилар учун мураккаброқ саволлар солинган ўрамчалар алоҳида-алоҳида териб қўйилган. Хар бир ўрамчада учтадан савол бор. Иштирокчилар бирма-бир чиқиб, жавоб беришга киришдилар. Оддий кишлоқ болалари ўзимизнинг Навоий, Бобур, Машраб, Муқимий, Абдулла Қодирий, Ҷўлпон, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, Халима Худойбердиева каби мумтоз ва замонавий адабларимиздан ташқари, Жек Лондон, Шекспир, Лев Толстой, Маркес, Марк Твен янглиг чет элларнинг довуғли қаламкашлари тўғрисида ҳам батафсил маълумотга эгалигидан хайратга туша бордик. Уларнинг билимини баҳолаш бу сафар ҳам осон кечмаслиги шундоқки қўрилиб турарди. Энг хавотирга соладигани — отаналар ва педагоглар орасида хайъат қарорига нисбатан айрим эътирозлар уйғониши мумкинлиги эди.

Хайрат, бари кўнгилдагидек кечди. Хайъатнинг хар бир қарори мамнулик билан қарши олинди. Биринчи ўринни эгаллаган 5-синф ўқувчиси Авазбек Муҳаммадалиевга ноутбук, иккинчи ва учинчи ўрин соҳиблари бўлган 8-синф ўқувчилари Дилноза Қўшоқовага планшет, Рўзихон Акбаровга смартфон совға қилинди. Хайъат аъзолари қўйган баҳоларни жамлаганда, 3-ўринни олишига бор-йўғи икки балгани етмай қолган Мубина Йўлчиевага дархол қўшимча мукофот ташкил этилиб, китоблар тўплами берилди. Тадбир ҳақиқий шодибанага айланиб кетди, Шухрат

Дарёнинг дилқиздирар қўшиқлари, иштирокчиларнинг жўшқин рақслари узоқ вақт давом этди. Ёзувчилар уюшмаси фотографи Аҳмад Тўра қувноқдан қувноқ чехраларни галма-гал суратга муҳрлашга ошиқиб, давра бўйлаб тинимсиз айланар, бунинг сайин кайфияти яшнаб бораётгандек эди.

Орада, Абдусалом ака деган боғбон билан гаплашиб қолдим. Сўзларини тинглаб ўтириб, мендан кўпроқ китоб ўқиганини пайқай бошладим. Туман марказига борадими, шахарга тушадими, хар гал бир даста китоб билан қайтиб, невараларига тарқатиб чиқишни одатга айлантирган экан.

— Президентимиз ёшлар ўртасида китобхонлиқни кенг йўлга қўйиб, кўнглимдаги ишни қилди, — дейди Абдусалом ака. — Китоб кўрмаганларга катта лавозимлар у ёқда турсин, кичикроқ идораним ишониб бўлмайди. Айниқса, янги-янги кутубхоналар қўрилиб, китобларга тўндирилаётганини кўриб, бошим осмонга етпти. Лекин, бунинг кимлардир яхшироқ назорат қилиб туриши керакка ўхшайди. Тарқатилаётган адабиётларнинг бир қисми хусусий нашриётларда чоп этилган, Европа мамлакатларида чиқарилган ки-

тоблардан таржима қилиниб, тайёр расмлар қўчириб босилаётган эртақлар, жамоатчиликнинг танқидига учраган Шрек, турли қароқчию юлдузлар жанги ҳақидаги юпка-юпка китоблардан иборатлиги мақсадга мувофиқ эмас. Қолаверса, лотин имлосида тахсил кўрганлар мактаб, лицей, коллеж туғул, олий ўқув юр்தларини ҳам тўлиқ қамраб олаётган замонда кирилл имлосидаги китобларни кутубхоналарга тикиштиравермаган маъқул.

Ҳа, инobatга олишга лойиқ фикр бу.

Қисқа тушликдан сўнг, Қурбонқашқар кишлоғида яна бир қувончли воқеанинг гувоҳи бўлдик. Тадбиркор дўстимиз Араббой хонажон кишлоғи учун ўз маблағи хисобига қўриб берган кутубхонага китоб топириш маросимида қатнашдик. Кутубхонада ҳозирнинг ўзида уч мингдан зиёд китоб бор. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси томонидан тўхфа қилинган, барчаси қалин муқовали юз дона бадиий, илмий-маърифий китоб бу фонди янада бойитди.

Мактабда 46 йил математикадан дарс берган раҳматли Раҳимжон ота ўғли Араббойга: “Агар Худо давлатингизни зиёда қилса, энг олдин

кишлоққа кутубхона қўриб бер”, деган экан. Мана, ота васияти амалга ошиб, ушбу кутубхона элга беминнат хизмат қилиб келяпти.

Кутубхона, китоблар — ўз йўлига. Энг муҳими — улардан кўзланган натижа ола билиш, болаларни китобхонликка жалб этишнинг самарали йўллариини излаш. “Ёш китобхон” республика танловини кузатarkan, Араббойнинг кўнглидан бир ўй кечди:

— Бу танловда хар бир вилоятдан кўпи билан уч нафар бола қатнашар экан. Ваҳоланки, булардан энчалик кам бўлмаган қанча-қанча ўқувчи бор яна. Уларни ҳам иложи борича четда қолдирмаган яхши.

Шуни ўйлади-ю, маҳалласидаги қадрдон мактабиди, мана, иккинчи йилдирки, китобхон ўқувчилар танловини ўтказиб келмоқда. Юртсеварлик, миллатпарварлик деб шуни айтсалар керак.

Ишончимиз қимлики, Араббойга ўхшаган фарзандларимизнинг жонқуярлари сафи тобора кенгайяверади. Ўзбекистонимизнинг келажаги чиндан-да буюклиги ана шундай фидойиликлар замирида янаям яққолроқ намоён бўлаверади.

Суратларда: тадбирдан лавҳалар.

» Дунёда нима гап?

Ҳаво ҳужумидан мудофаа

“Известия” газетасининг хабарига қараганда, Анкара Россия билан ҳамкорликда ҳаво ҳужумидан мудофаа-ланиш тизимини ишлаб чиқишни режалаштирмоқда.

Аслида, Россия ва Туркия С-400 зенит ракета комплексларини етказиб бериш бўйича келишувни 2017 йили имзолаган эди.

«Биз С-400 зенит ракета комплексларини олмоқдамиз. Уни харид қила олмаслигимизни, бу нотўғри иш экан-

дини таъкидлашганди. Мана, саккизинчи самолёт етиб келди. 2020 йилнинг апрелида биз бу ишни якунига етказамиз. Шу йўл билан Туркия ҳаво ҳужумидан мудофаа тизимига эга дунёдаги кам сонли давлатлардан бирига айланади. Мақсадимиз — энди Россия билан ҳамкорликда уни ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш», — дейди Туркия Президенти Ражаб Тоййиб Эрдоғон.

Муҳожи́рлар қувғини

Муҳожи́рларга ҳеч қачон осон бўлмаган. Шу қунарларда эса қўллар орзу қилиб интиладиган Америкада улар қувғинга учрамоқда. Президент Дональд Трамп июнь ойида миллионлаб мигрантларни чиқариб юбориш бўйича иш бошланишини маълум қилган эди.

Сенаторнинг даъвоси

Нигериялик сенатор ва фуқаролар ҳуқуқлари бўйича маҳаллий Конгресс президенти Шеху Сани ватандоши ўлими учун ўз мамлакатни Қирғизистон ҳукумати жавобгарликка тортиши кераклиги ҳақида “Twitter” саҳифасида пост ёзди. Сисётатчи хорижда нигериялик фуқароларга нисбатан қотилликлар сонини ортиб бораётганидан хавотирда эканини билдирди.

Нигериялик Али Абубакр Бишкекдаги “Cambridge School” корхонаси директори бўлган. Фожеа 2 июль куни юз берган. Гувоҳларнинг сўзларига қараганда, номаълум шахс Али Абубакрнинг бошига қучли зарба берган, оқибатда у ерга юзтабан йиқилган ва ҳушидан кетган.

Тергов иши маълумотларига қўра, улар марказий савдо комплексига кириш қисмида тўқнашишган ва жанжал келиб чиққан. Шу вақтда чет эллик фуқарога зарба берилган.

Нигерия фуқароси кома ҳолатида жонлан-тириш бўлимига ётқизилган. Эртасига ушбу ҳолат бўйича шов-шув кўтарилган, Бош вазир айбдор шахсини топиш ҳақида топшириқ берган ва милиция юзасидан жиноий иш қўзғатилган.

Қирғизистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги хабарига қўра, Нигерия фуқароси Али Абубакр 5 июль куни вафот этган. У «Арча-Бешик» туманидаги қабристонга дафн этилди. Ушбу ҳолат юзасидан жиноий иш қўзғатилган.

Интернет материаллари асосида Х. АҲМАДЖОНОВА тайёрлади.

Тошкент туризм касб-ҳунар коллежи томонидан Хашимова Умида Шухратовнага 2008 йилда берилган К № 1083121 рақамли дипломнинг иловаси йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

» Маънавият

Даниялик олимлар онанинг билим даражаси бола саломатлигига қанчалик таъсир этиши борасида тадқиқот ўтказишди. 1981-2015 йилларда туғилган икки миллион чақалоққа оид маълумотлар ўрганилди. Натижада, онанинг таълим даражаси қанча паст бўлса, чақалоқ ёшига етмай нобуд бўлиш хавфи шунча юқори туриши аниқланди. Орхус университети вакили Юнгуф Юй раҳбарлигидаги мутахассисларнинг фикрича, олий маълумотли аёллар билан солиштирганда, маълумоти пастроқ оналар гўдакларининг ўлим хавфи 63 фоиз юқори, ўрта маълумотлиларники билан солиштирганда эса 19 фоиз бўлиб чиқди. Бунда боланинг вазни ва ҳомиладорлик муддати каби омиллар ҳам ҳисобга олинган.

“Нажот фақат илмдадур”

Ушбу тадқиқот илмнинг инсон ҳаётидаги муҳим ўрнини яна бир бор исботлайди. Илмсиз она ўз зурриёди ҳаётини сақлаб қолишга рисоладагидек қодир эмас экан, демак, аввало, ўзи яхши таълим олиши керак. Шуқри, ҳозирги кунда бунга эмин-эркин эришиш имкони бор. Ёшларга эшигини кенг очаётган олий даргоҳлар сон-сифат жиҳатдан аввалгидан анча кўп. Турмуш даражамиз ўнгиланиб борапти. Фақат ҳаётимизда учрайдиган айрим нохушликларнинг дояси илмсизлик, маънавий бўшлиқ эканини англамаямиз, холос. Тарбия масаласида оқсаётганимиз, айниқса, қизлар борасида анча кўзга ташланиб қолмоқда. Турмуш қўрмай туриб, туғилган боласини турли жойларга (хатто чиқинди-га) ташлаб кетаётган аёллар ҳақидаги хабарлардан безиб кетди, киши. Биргина турк актрёси Бурак Ўзчивитнинг Тошкентга келиши ва унинг ортидан эргашган

хотин-қизларнинг хатти-ҳаракати ижтимоий тармоқларда қанча муҳокама бўлди. Айниқса, меҳмон билан кечки зиёфатда қиз-жувонларнинг уни ўз холига қўймай, таллашиб-тортишиб суратга тушишлари акс этган видеони кўрганлар, бу ўтакетган маданиятсизлик, миллат номига тушган доғ деб баҳолашди. Ишқибозлик ҳам эми билан-да! Хатто шўрлик актёрга овқатланиши учун ҳам имкон беришмаган. Бу қандай тийиқсизлик? Қани эди, бу биргина хол бўлса... Тўю тантаналарда нафақат четдан келган машхурлар, санъат майдонимизда юрган ўзимизнинг хонанда ёки актёрлар иштирок этса ҳам, худди шу ҳол тақдорланади. Бунга неча бор гувоҳ бўлганмиз. Қизлар бундай тадбирларга фақат “сельфи” қилиш учун борадими, дейсан беихтиёр. Уларнинг ота-оналари, яқинлари наҳотки бундан ҳаё қилинмаса? Аслида, ҳаёни бил-

ган онанинг қизи шу тарзда рекалама бўлишни ўзига эп кўрмайди. Ўзини йиғиб олган, сипо, вазмин қизлар қамайиб кетмоқда. Бир концерт дастуридан чиқмайди. Саҳнада қўйлаётган машхур хонанда билан суратга тушишлар авжига қиди. Сельфилар автограф олишга уланиб кетди. Бир қиз бировнинг блокнотидан олиб олган бир парча қоғозни тутқазиб, автограф сўради. Ўз оёқсизни қиз-фанган хонанда, табиийки, қоғозга ёзиб беришни истамай қўйганини қўйлайверди. Нодон қизнинг уза-тилган қўли эса муаллақ қолди. Саҳнада ноқулай вазият юзага келган, тартиб-интизомга жавобгар кишилар унинг енгидан тортиб олиб чиқишди. Бу қиз қанчалик изза бўлди. Хўш, нега, ким ёки нима уни бунга мажбур қилди? Бу шундоғам маълум, изоҳга ҳожат йўқ. Аслида, булар майда нарсалар, ёзишга арзимидайди, қўлинг бормайди. Лекин касбинг тақозоси, ота-оналарга қарата, қизларингизни бундай ачинарли ҳолга тушиб қолишдан асранг! Ахир, у оро немусингиз эмасми, дегинг келади.

Ишдан қайтаётиб боласини боғчадан олиб келаётган ёш бир она-ни. Ўзини йиғиб олган, сипо, вазмин қизлар қамайиб кетмоқда. Бир концерт дастуридан чиқмайди. Саҳнада қўйлаётган машхур хонанда билан суратга тушишлар авжига қиди. Сельфилар автограф олишга уланиб кетди. Бир қиз бировнинг блокнотидан олиб олган бир парча қоғозни тутқазиб, автограф сўради. Ўз оёқсизни қиз-фанган хонанда, табиийки, қоғозга ёзиб беришни истамай қўйганини қўйлайверди. Нодон қизнинг уза-тилган қўли эса муаллақ қолди. Саҳнада ноқулай вазият юзага келган, тартиб-интизомга жавобгар кишилар унинг енгидан тортиб олиб чиқишди. Бу қиз қанчалик изза бўлди. Хўш, нега, ким ёки нима уни бунга мажбур қилди? Бу шундоғам маълум, изоҳга ҳожат йўқ. Аслида, булар майда нарсалар, ёзишга арзимидайди, қўлинг бормайди. Лекин касбинг тақозоси, ота-оналарга қарата, қизларингизни бундай ачинарли ҳолга тушиб қолишдан асранг! Ахир, у оро немусингиз эмасми, дегинг келади.

бияни кимлар қилур? Қайда қилинур?” деган савол келадур. Бу саволга, “Биринчи уй тарбияси. Бу она вазифасидур. Иккинчи, мактаб ва мадраса тарбияси. Бу ота, муаллим, мудarris ва ҳукумат вазифасидур”, деб жавоб берсак, бир киши деюрки, “қайси оналарни ай-турсиз, билимсиз, боши пақмоқ, қўли тўқмоқ оналарми? Ўзларида йўқ тарбияни қайдан олиб беру-лар”, дер. Мана, бу сўз кишининг юрагини эзар, бағрини ёндурар. Отасига нима дерсиз, десак, қайси ота? Тўйчи, улқочи, базмчи, думбичачи, карнайчи, сурнайчи, илм қадрини билмаган, илм учун бир пулни кўзлари қиймаган, замондан хабарсиз оталарни айту-ризмизми? Аввал ўзларини ўқитмак, тарбия қилмак лозимдур”, дер. Мана бу сўзни эшитган, умид қўллари қўлтўққа урилур”. Минг таассуфки, бутунги ахвол ўша юз йил аввалгидан ҳам ёмонроқдек. Улуғ маърифатпарвар айтгани каби, гап фақат оналарда эмас. Оталарнинг тарбия борасидаги ўрни, салобати ҳам кўзга ташланмаётир. Қарангки, унаштирилган қизини тиззасига олиб эрка-латадиган оталар бор экан. Тўғри, фарзанд азиз, аммо одоби ундан азиз. Отанинг тиззасида эркала-ниб ўтирган қиз ҳеч вақт ўтмай бировнинг уйига боргач, бу эркаликдан осонгина қўтулиб, ҳаёли келин бўла олармиди? — Илмий ишим айнан ушбу мав-зуда бўлгани боис қўллаб қўзғату-ларим натижасидаги хулосам шуки, қизлар тарбиясидаги нуқсонларнинг асл сабаби ота-онада диний-дунёвий илмнинг сустлиги-дадир, — дейди психология фан-лари номзоди Одина Отажонова. — Қизларимизни кўнгли билан эмас, ақл билан севсак, унга зарур тарбияни вақтида бера ола-миз. Бир пайтлар оталар ва қиз-лар ўртасида оралик масофа сақ-ланган. Ота қизининг юзидан ўпиши уят саналган, фақат уза-танда пешонасидан оҳиста ўпиб қўйган. Бугун бу масофа унутил-ди. Қизлар ота, ака-ука кўз ўнгиди-

очиқ-сочиқ қийимда бемалол юрибди. Ота қап-катта қизини қучоқлаб қўлпиллатиб ўппати, ке-лин бўлганида белдан қучоқлаб, вальсга тушати. “Қани, сенга бир қараб олай, жуда очилиб кетиб-сан”, деган гапларни бошқалар ол-дида бемалол айтаяпти. Булар-нинг бари ҳаё пардасини бир чет-га улқотиради. Оқибатда қизлар ўзларига хар қандай “эркинлик”ни раво қўра бошлайди. Чунки фар-занд учун ота-она (аслида ҳам шун-дай бўлиш керак эмасми?)! идеал шахс бўлиб қўринади. Ойлада она устун бўлса, янада хавфли, киб-ри, хою хавасга берилган, меҳр-шафқатсиз, худбин фарзандлар вояга етади. Шунинг учун ҳам до-нишмандлар бизга яхши оналар-ни беринг, биз дунёни яхшила-ймиз дейишган... Бугун юртимизда китобхонлик нега кенг тартиб қилинмоқда? Таъ-лим тизимидаги ислохотлардан мақсад нима? Давлатимиз раҳба-ри ёшларнинг пухта билим олиши учун нега қайғурмоқда? Маънави-ятимиздаги мана шу кемтиклар-нинг ўрнини тўлдирши, жамияти-мизни соғломлаштириш, таъбир жоиз бўлса, инсон деган номга лойиқ яшаш учун эмасми! Зотан, динларнинг мукаррами ва мукаммали — ислом ҳам илмга чорлайди. Бола тарбияси ҳақида у ҳали дунёга келмасидан анча ав-вал, оила қуришга тайёргарлик қўрилаётган пайтдан бошлаб ки-ришиш лозимлигини ўқиради. Пайғамбаримизнинг (С.А.В.) “Фарзандларингизга таълим бе-ринг, чунки улар сизники бўлма-ган вақт учун туғилганлар”, деган даъвати хар бир ота-онанинг мас-лаги бўлганида, бундай нуқсонлар-га ҳожат қолмасди. Давлатимиз то-монидан диний таълимга кенг йўл очилгани, мукаддас манбаларни чуқур ўрганишга даъват қилинаёт-гани бежиз эмас. Зеро, буюк му-ҳаддис бобомиз ҳазрат Имом ал-Бухорий айтганидек, нажот фақат илмдадур.

Холида ФАЙЗИЕВА.

Ўзбекистон Республикаси давлат
мустақиллигининг 28 йиллигигаҲайрат
Қасида

Юртим узра отур файзли, қутлуғ тонг,
Кўёш нури сочур, ол рангда шафақ,
Яратиш ишқиди масрур урар бонг,
Ватан кенгликлари, топмоқда равнақ.

Йўлида бардавом улугвор карвон,
Манзили ҳув юксак чўққилар сари.
Шижоатга чорлар омилиқор сарбон,
Бир-бир забт этилар доволар бари.

Қадамда сезилар тадриж, ўзгартиш,
Фаровон яшасин бу эл, фўқаро.
Бунёдкорлик иши — бетақдор зар иш,
Ифтихор тўйғуси сарвар қалб аро.

Ризолик уйготур кўнгида гаитра,
Бирдамлик шуқуҳи айлаиди бедор.
Шоирнинг вужудин чулғайди ҳайрат,
Ватаннинг васфидан қаламда шарор.

Гарчанд бепоёндин Ватан сарҳади,
Ризо бўлсин нуфус, гулласин диёр.
Фидойи меҳнатнинг бўлмас адади,
Ўзбекистон доғруғ солмоғи даркор.

Замон талабидан кўнгишлар тоза,
Эртани чиройли кўрмоқдир ниёт.
Тараққиёт йўли дастур, андоза,
Эртаниз мунаваар бўлажак гоёт.

Олий минбарларда сўз борар дадил,
Юртбоши дағвати руҳ берар элга.
Жабҳалар рагнақи аниқ, мўстадил,
Бўй чўзган биналар завқ берар дилга.

Хар дамда сезилар куннинг нафаси,
Уйғониш, жонлангиш мамлакат бўйлаб.
Водийлар, боғларнинг дилкаш сафоси —
Адо этиб бўлмас ҳайратни куйлаб.

Ватанда осийиш нур сочар кўёш,
Оллоҳим, юртимиз сақлагил омон.
Ҳаётдан маннундир, буғун кекаса-ёш,
Шундай доруломон, ҳур Ўзбекистон.

Шаҳар қиёфасин оламидир қишлоқ,
Ободлик режаси қизгин, бардавом.
Ғаллазорда бу кун тош босар бошоқ,
Юртимни бой кўрмоқ асл мудоаом.

Рўзгор ободлиги томорқа билан,
Хар қарич заминда ризқ бор, унум бор.
Тоғи бежиз Ватан тутмайди қулон,
Халол насабсин топади шунқор.

Тошкентдан Қаришга йўл олса сайёҳ,
Бугуннинг қиёбиди ўқир мириқиб.
Яратиш сеҳридан бўлади оғоҳ,
Ораста гулзорлар қолади ёқиб.

Қулочин ёзмақда ишлаб чиқариш,
Қўшма қорхоналар ростлагандир қад.
Илм-фанга мосдир энди бошқариш,
Жаҳонга арзирли доғруғ, маҳобат.

Нефту газ, калийли заводлар, айтинг,
Сановат бобида шуқуҳли қадам.
Ғурурга тўласан ўйлаган пайтинг,
Ифтихор тўйғуси қалбларга ҳамдам.

Асрий муаммодир қуриган Орол,
Тўзонда түз ёғар, кўз очирмас кум.
Тирик жон азобда, азобда марол,
Минтақа тақдирин бўлаганди мавҳум.

Ташиббус бошлади Юртбоши дангал,
Бутун эл оламиди ҳашарга дарҳол.
Саксонга кўчди, ўзганга бу гал,
Оролда ўнлаган бошлади аҳвол.

Беруний, Форобий, ё ибн Сино,
Туронда қадимдан аллома бисёр.
Улугбек “Зиқ” ини этандир бино,
Билимда устувор бўлагандир диёр.

Навоий даҳоси, Бобур зақоси,
Маънавий оламда манулик ёду.
Зотан, қадриятнинг йўқдир баҳоси,
Нафосат қалбларда мукаррам тўйғу.

Эркин Воҳид ҳамда Абдулла Ориф,
Тоҳир Малик ёхуд Нурали Кобул,
Назм ва насрда айлашди маъруф,
Китобхон аҳлига бўлдилар мақбул.

Дўстберди фарзанди ул Поён Равшан,
Тарих қатларини айлади китоб.
Ўтмиш тилга кирар, ойнадек равшан,
Ёш авлод қалбини ёритур офтоб.

Бир замон китобга ҳаваслар сўнди,
Ташвишдан чиқмади гўёки бошлар.
Глобал аталмиш дев кифтага минди,
Интернет макрига илашди ёшлар.

Ҳайрли ишларга бош бўлди сарбон,
Аллома, адиблар доим суҳбатдош.
Илмнинг кўкида ой тўлди тобон,
Балки жоиз бунинг инқилоб аташ.

Жойига қўйилди олим ҳурмати,
Адолат ниҳоят сўзини айтди.
Хар хил юмушларга қувши тўхтади,
Муаллим, дўстлар ишига қайтди.

Турфа гумон, чеклов, қора рўйхатлар,
Бузганди мусаффо ҳаёт тарзини.
Юртимнинг осмонидан кетди калхатлар —
Юртбоши тинглади халқнинг арзини.

Хаққа садоқатдир дину диёнат,
Масжидлар саждагоҳ, мустаҳкам имон.
Этиқдор бор жойда бўлмас хиёнат,
Жазосин тортилади албатта ёмон.

Обод бўлаётир улуг марқадрлар,
Азиз-авлиёлар руҳи мададкор.
Нақибанд, Бухорий, табаррук зотлар,
Мероси дилларга Хақ нури тўқар.

Орифлик, фозиллик қонимизда бор,
Китобхона бўлиб келган юртимиз.
Амр Темур тўйган билимдан виқор,
Шу сабаб дониш эл, марду тантимиз.

Оч кўзинг, эй бахли, хасадгўй, худбин,
Илму зиё кони бўлган Ватанмиз.
Муқаддас динимиз булғам, бадбин,
Йўлдан йўқотганга гувоҳ дўстимиз.

Ватаннинг туңроғи тўғиё, англа,
Боболар Турон деб қилган жон нисор.
Билмасанг тарихни ўқигил, тингла,
Сенга сўзлаб берар қадимий Ҳисор.

Оҳиста ташлағил қадамни, иним,
Бундайин заминнинг ўхшаши йўқдир.
Қадим авлиёлар тоғандир қўним,
Оллоҳ назаридан кўнгишлар тўқдир.

Кечаги қишлоқни танимоқ мушкул,
Саф тортиган уйлари чиройи бўлак.
Тўйхона, саройлар бўлагандир ташиқ,
Висол анжуманин ўтказмоқ тилак.

Мозийнинг садоси янгар баралла,
Машойиҳ зотларнинг руҳидир ҳамроҳ.
Дўмбюра оҳанги, мақому ялла —
Ибратли ўтмишдан айлаиди оғоҳ.

Яшасин одамлар ҳамжиҳат, тўкин,
Яхшилик, эзгулик ўй бўлсин фақат.
Миллат тақдирин адолат устун,
Мустабид замонда бу эди қаҳат!

Ёшлар — энгилмас куч, эртаниз улар,
Тарбия, таълимдан келар самара.
Бугун ва эртаниз фараҳли бўлар,
Мудом қўриқланар, сарҳад чегара.

Тигиздир юмушлар, лаҳза бермас тин,
Юракда қолмасин губорлар чиркин.
Офтоб Шарқдан чиқар, мунаввардир кун,
Навонхўл авлодим, ўзингсан дурқун.

Хар лаҳза Ватанин ардоқла, севгил,
Ақлу заковат-ла ўзинг ҳам ярат.
Тақдирим қосонам, пешонам дегил,
Эзу ишларингга жаҳонни қарат.

Ражаббой ТУРДИЕВ

Ражаб Турдиев — 1946 йили Қашаши туманининг Ёртепа қишлоғида туғилган. 1969 йил Тошкент Политехника институти имтиёзли тамомлаган.

Муаллиф узок йиллар халқ ҳўжалигининг қурилиш соҳасида масўул лавозимларда фаолият кўрсатган. Айни кўнларда нафақа гаштини неваралар қўршовида ижод завқи билан ўтказмоқда.

“Умид боғи”, “Тўғён”, “Куй” ва “Дилнома” номли китоблар муаллифи. “Сўз ташрифи”, “Қашқадарё баёзи” номли шеърйй тўпламларнинг ҳаммуаллифларидан биридир.

Далага қадам бос, чуқмома нафис,
Қизгалдоқ тўшаган алвон поёндоз.
Юртимнинг тароватин қилажаксан ҳис,
От сургин келади мисли чавандоз.

Шукрона, қадамда таомхоналар,
Жиззахнинг сомсаси, Чиял яхнаси,
Қашқадарё тандир юрти саналар,
Қатпашнинг бунда қўнлар ошноси.

Тошкентда сузилган ошини еган йўқ,
Тонналаб дамланди у кўни палов.
Гиннес китобида бундай рекорд йўқ,
Фақат бизда бордир олмавий сийлов!

Довруқ ёйди Кеида мақом санъати,
Хориждан ҳам келди ҳофизлар.
Намоён бўлди ўзбек талъати,
Қойил қолди қанча юлдузлар.

Юртимиз аллари, чавандози кўп,
Паҳлавон, қурашчи, зўрлари талай.
Китобда кўпқари, эл келди тўп-тўп,
Тожиқ, афғон улоқ чопдилар тинмай.

Бахшилар Термизда жам бўлди тагин,
Жаҳонга таралди дўмбюра саси.
Алтомин кўрмаган бундайин йўгин,
Достонда янгради унинг ҳаваси.

Замондош, шукронам дилда, тилимда,
Бу кўнларга етмоқ насиб айлади.
Уйғониш, интилиш масрур элимда,
Сарбоним юртимни бахтга шайлади.

Яшашга шароит муҳайё, тахтдир,
Ҳомийлар ҳаммаша ёрдамга ҳозир.
Ўзини, ўзгани таъминлаш бахтдир,
Одил раҳнамога мақтовлар арзир.

Шукронам беҳисоб, Яратган Оллоҳ
Назарин солгандир Ўзбекистонга.
Юрагим жўшади, куйлашга илҳақ,
Диримни менгаб бову бўстонга.

Кеча эмасмиди шоирлар маҳзун,
Хурлик қўриқламоқ ўзингандир тан.
Бунда киндик қонинг томгандир, аён,
Ўтмиш, келажакинг, шу тўпурқ — Ватан!

Азизим, бу юртга фидо эрур жон,
Онангин, ёрингин севганди севгил.
Севгил ўзингидайин, билгил жонажон,
Бағрида айрағил, ўйнағил, кулгил.

Оптоқ тонг отажак, порлайди кўёш,
Орзулар, умидлар қилар тантана.
Мустаҳкам ирода, метиндир бардош,
Олга интиламиз яна ва яна.

Ўзбекмиз, жўровоз эркиннинг сасига,
Сарбон омон бўлсин, тинчлик барқарор.
Шоир Ражаб ёзди достон-қасида,
Илҳом бахш айлади унга гўл диёр!

2019 йил, март-июнь.

Ҳалиям ўша Қоратош бормикан, олдида оқиб ётган
жилға қуриб қолмадимикан? Қир ёнбағрида сада ўсарди,
соясин ерга ҳатто тангадай офтобни ҳам ўтказмасди. Иб-
тидоий аждодлар яшаган горсимон пана-чи? Тош девор-
лар ўраб турган ўтов-чи?..

Файзулла ака билан Булунгур ту-
мани газетаси тахририяти биноси ол-
дида туриб, шулар ҳақида суҳбатла-
шиб қолдик. Осмонда учиб кетаётган
турналарнинг “қурей-қурей”и эътибо-
римизни тортиди. Иккимиз ҳам беих-
тир артилган ойнадай тиниқ осмонга
қарадик.

— Турналар учиб кетаяпти, бизни
шунчалар эрта ташлаб-а, — ҳўрсинди
Файзулла ака. — Билмадим, шу ке-
тишда жониворлар қаерларга қўна-
кан? Эҳтимол, Қоратошга, Узунбўлоқ-
нинг яйловларига ҳам қўнар... Улар
қўнмоқлар билан ўйнашни яхши кўра-
ди, деб эшитганман...

— Узунбўлоқ дедингизми? Қаерда
у? Турналар қўнадиган жой бўлса,
азиз худуд бўлса керак-да...

— Хоҳласангиз олиб бораман...
— Яхши бўларди.

Файзулла ака деганимиз бу ўша га-
зетанинг фотомўҳбири — Ҳўжаназаров.
Ўтган асрнинг етмишинчи йилларида
Булунгур туманидаги газетанинг ҳар
сониди ўнлаб суратлари чоп этилади-
ган, елда тиним бор, унда тиним йўқ,
деб нисбат берилган, жафокаш мар-
дум. У тез-тез гапирса-да, масаланинг
моҳиятини яхши тушунади. Камтар ва
дильшас. Самарқанд радиосида ишлаб
юрган келаримда, гурунларини кўп
олганман. У туманининг ҳар қадами
кезиб чиққан, одамларини яхши би-
лади...

— Юринг, бориб келамиз, ҳақиқий
табиати ўз кўзингиз билан кўрасиз,
ажаб эмас турналар қўниб қолса, —
деди у.

— Яқинми, ахир?
— Ўттиз километрча бор-ов... Тур-
кистон тизма тоғларининг бағрида, За-
рафшон дарёсига ирмоқлари билан
сув берадиган бўлоқлари бор. Қор-
лар эриб, сув қўпайгандир, ҳозир.

Каҳаваси олиб ташланган мотоцикл-
га миндик. Ёлғиз оёқ йўллардан ба-
ландликка кўтарилар эканмиз, бу улов
унга мукофотга берилганини эсла-
дим... Ўша пайтлар оддий мотоцикл-
ни ҳам мукофотга берилди, деб роса
овола қилишарди. Шу залда Фозил
Йўлдош бобомиз айтгандай, “тулки
юрмас ерлардан, туртиб кетиб борар-
дик”.

Мана, минг тавба, Ҳўжа, деб ман-
зилга ҳам етиб келдик. О, бу чўпон-
нинг қулбаси... Ўша пайтлар отар-
ларга электр келмаган бўлса ҳам ҳавас
қилгулик эди. Ўзимча чўпоннинг нега
шаҳардан чиққан бўлса-да, бу ерга ке-
либ қўнганини тушунгандай бўлдим.

Йўл-йўлакай Файзулла ака чўпоннинг
отаси қартайиб, қўй боқишга ярамай
қолгани, қишлоқда шароит йўқлиги,
шунинг учун бу ерларга келгани
ҳақида гапириб берганди. У киши би-
лан учрашиб, сўзининг тасдиғини
кўрсам-да, чўпоннинг ҳақиқий табиат
ошиғи экани, бу ерларсиз бир кун ҳам
яшай олмаганини ҳис қилдим. Ахир,
инсон фақат моддий бойлик орттириш
учун яшамайди-ку!

— Файзулла ака, тарихдан ўқувдим,
бу ерларда Исқандар Зулқарнайин от
суриб ўтган экан. Шу гап ростмикан?
— деб сурайман.

— Тўри, у дастлабки муштни тоғлик-
лардан, шу ерда еган дейишади. Таби-
атшунослар найзаларнинг синиқларини
топиб, музейларга топширишган...

Узоқдан қоматдор одамнинг қораси
кўринди. Яқинлашган кўрдикки,
унинг қўлида аллақандай қўш бор эди.
Унинг патлари ҳўрпайган, ярасидан қон
сизаётганга ўхшарди.

— Қояга урилганим, ё, ўқ еганми,
ҳозир кўраимиз, — деди у.

Турна экан, эвоҳ, бизлар ҳозирги-
на армон билан гапирган қанотли
дўстларимиз-ку! Маҳруҳ қўш бизни
кўриб, қўзи хонасидан чиққудай ти-
пирчилади. Ўзун тумшўқларини шакли-
латди, бошидаги тожи тикрайди. Фай-

зулла ака, тарихдан ўқувдим,
бу ерларда Исқандар Зулқарнайин от
суриб ўтган экан. Шу гап ростмикан?
— деб сурайман.

— Тўри, у дастлабки муштни тоғлик-
лардан, шу ерда еган дейишади. Таби-
атшунослар найзаларнинг синиқларини
топиб, музейларга топширишган...

Узоқдан қоматдор одамнинг қораси
кўринди. Яқинлашган кўрдикки,
унинг қўлида аллақандай қўш бор эди.
Унинг патлари ҳўрпайган, ярасидан қон
сизаётганга ўхшарди.

— Қояга урилганим, ё, ўқ еганми,
ҳозир кўраимиз, — деди у.

Турна экан, эвоҳ, бизлар ҳозирги-
на армон билан гапирган қанотли
дўстларимиз-ку! Маҳруҳ қўш бизни
кўриб, қўзи хонасидан чиққудай ти-
пирчилади. Ўзун тумшўқларини шакли-
латди, бошидаги тожи тикрайди. Фай-

зулла ака, тарихдан ўқувдим,
бу ерларда Исқандар Зулқарнайин от
суриб ўтган экан. Шу гап ростмикан?
— деб сурайман.

— Тўри, у дастлабки муштни тоғлик-
лардан, шу ерда еган дейишади. Таби-
атшунослар найзаларнинг синиқларини
топиб, музейларга топширишган...

► Тафаккур

Одамнинг умри аввалида қилган ишлари
умрининг охиридаги ишларига ҳам дало-
латдир.

Маҳмуд аз-ЗАМАХШАРИЙ,
шарқ мутафаккири.

Айрим ота-оналар фарзандларига кера-
гидан ортиқ ғамхўрлик ва меҳрибонлик
кўрсатиш билан уларда шахсиятпараст-
ликни, манманликни, худбинликни шак-
лантириб қўядилар. Болага меҳр беришда
ҳаддан ошиш — калтабинлик.

Дмитрий ПИСАРЕВ,
рус публицисти, адабий танқидчи.

Ғийбатчининг ҳаёти — адоватдан, ҳасаддан
қорайган кир кўнгили илиб қўйиш учун тор-
тилган узун дордан бўлак нарса эмас.

Генри ФИЛДИНГ,
инглиз адаби.

Биз камчиликларимизни кўрсатган кишилар-
дан миннатдор бўлишимиз керак.

Блез ПАСКАЛ,
француз олими ва адаби.

Танқид жамият танасида қоннинг яхши ай-
ланишидир. Танқидга тоқат қилолмайди
жамиятнинг турғунлик ва касалликка чалини-
ши муқаррар.

Дхан МУКЕРЖИ,
хинд ёзувчиси.